Millet kürsüsünde

Bir takririn temin ettiği mühim netice

Trabzon meb'usu Sırrı Day, Meclise şöyle bir takrir vermişti:

«Divanı muhasebatın üç aylık raporları üzerine B. M. M. umumî heyetince ittihaz edilmekte olan kararın mahiyet ve şümulünün tayinini arz ve teklif ederim.»

Bu takririn verildiği tarih 9 haziran 1940 idi. Umumî heyetin bu istizana verdiği cevab tarihi ise 3 ikincikânun 1941 dir. Arada Meclisin yaz tatili de dahil olmak üzere hemen hemen yedi aylık bir zaman geçtikten sonradır ki, Sırrı Dayın halletmek istediği mesele, Meclisin kat'î kanaatile hakikî manasını almıştır.

Mecliste üç saatten fazla süren müzakere ve münakaşa safhasına geçmeden evvel, (divanı muhasebat raporları) ve (bunun üzerine umumî heyetçe ittihaz edilen kararlar) hakkında bir fikir vermekte fayda vardır.

Divanı muhasebatın göreceği işler, ana hat halinde teşkilâtı esasiye kanunumuzda ve teferrüat halinde de divanı muhasebat kanununda, muhasebei umumiye kanununda, bir de Meclisin dahilî nizamnamesinde gösterilmiştir. Bu kanunlar dairesinde divanı muhasebatta görülen işler; ya hesabı kat'î kanunu, ya mutabakat beyannamesi, yahud her üç ayda bir verilen raporlarla Meclisin ıttılaına arzolunur. Meclis, mali işler üzerinde en son ve en yüksek murakabesini divanı muhasebattan kendisine verilen bu vasıtalardan istifade ederek yapar.

Bu üç vasıtadan raporların üç ayda bir verileceği iki kanun ile dahilî nizamnamede yazılıdır. Bu raporları gönderen divanı muhasebat, benim bildiğime göre, şimdiye kadar yalnız bir usûl tutmuş ve buna göre ancak memurların zatlarına taallûk eden meselelerde Divan umumî heyetinden çıkan menfi kararları Meclise göndermek itiyadını hasıl eylemiştir. Bunu ufak bir misalle söylemek hâdiselerin tasvirinde faydalı olur:

Kendisine tekaüd maaşı tahsis edilen bir memur, bu tahsiste ya müddetin hesabında veyahud maaş miktarında her hangi bir haksızlık gördüğünü iddia eder ve itirazda bulunursa bu itiraz divanı muhasebatın aid olduğu hususî dairesinde tetkik olunur, bu tetkik alâkalıyı tatmin etmezse bu defa temyizen Divanın umumî heyetine müracaat edilebilir. Umumî heyet te gene o müracaat edene «hakkındaki muamele doğrudur» diye bir karar verirse, sahibi hakkın aleyhine sadır olan bu karar, emsalile birleştirilerek üç ayda bir Meclise gönderilen cetvele ithal olunur.

Bu kararların esbabı mucibeleri uzundur. Hak isteyenin iddiası ile, hususî dairenin mütaleası, bu mütalcaya karşı umumî heyetin müspet veya menfi kararının izahlı sebebleri gösterilir. Meclise gelen bu kararlar, divanı muhasebat encümenine havale olunur. Orada her bir karar üzerine birer birer müzakere cereyan eder. Bu müzakere neticesinde verilen kararlar da, divanı muhasebat umumî heyetinin kararı karşısına yazılır. Bu suretle Meclis senede dört tomar teşkil eden ve her birinin sayısının miktarı bazan elliyi bulan bir (mecmuayı mukarrerat) hasıl olur. Bu kararlar üzerine Meclis te hususî müzakere açılmaz, ancak meb'uslardan birisi tarafından talep vaki olursa yalnız talep edilen mesele müzakere ve münakaşa edilir, bir karara bağlanır.

Eğer hiç itiraz olmazsa, Meclis Riyaseti bu raporların dağıtıldığı tarihten bir hafta geçtikten sonra, (kabul edenler el kaldırsın!) işaretile bu divanı muhasebat raporları safhasına nihayet verilir. Ondan sonra bunlar resmî gazetede ve Meclisin çıkarmakta olduğu kanunlar mecmuasında (Meclisi âlice tasvib olunan kararlar) halinde intişar eder.

Bu kararlar; divanı muhasebatça, vekâletlerce, devlet şurasınca birer (düstur) olarak mümasili hâdiselerde tatbik olunur, dururdu. Üzerinde dikkatli ve bir mazbata gibi esaslı tetkikat icrasına imkân bulunmadan toptan çıkan bu kararların (Meclis kararı) olarak umumî kaide halinde tatbiki: kanun, tefsir, nizam, talimat şeklinde mevcud hukukî müesseselerimizin yanına bir de (Meclis kararı) gibi haddi zatında hikmetini kanundan almıyan yeni bir teamül müessesesi ikame edilmiş olduğu zehabını veriyordu. Mahiyeti sırf idarî olan böyle kararların teşri makinesinden geçirilmesile hasıl ettikleri yeni kisvenin (mahiyet ve şümulünü) soran Sırrı Daya, Meclis kendi bünyesinin yüksek mantığına ve hukukî tekâmülüne muvafık surette cevabını vermekle, idaremizi ve hukuk müesseselerimizi cidden zorluktan kurtarmış ve kanunlarımızla her bir devlet uzvuna verilen müstakil çalışma düsturlarına ve vazife taksimi esasına riayeti temin evlemiştir.

İşte, Sırrı Dayın bu takriri evvelâ teşkilâtı esasiye encümenine havale edilmişti. Bu encümen, kararında (Büyük Millet Meclisi namına murakabe vazifesile mükellef bulunan divanı muhasebat, kanunların ve tefsirlerin tatbik şekillerinde takdir ve içtihadında serbesttir. Divanı muhasebatın raporu üzerine işbu tatbik şekilleri hakkında Meclis umumî heyetince verilmiş olan bir kararın hükmü, mevzuu bahs meseleye maksur olmakla beraber bu kararın ihtiva ettiği prensib divanı muhasebatça benzer ahvalde nazarı dikkate alınır. Divan, ahval ve şartların değişmesi neticesi olarak tatbikatta bu prensiblerde bir değişiklik yapılmasını lüzumlu görürse vaziyeti ilk üç aylık rapora derc ile Meclise bildirmek şartile muameleyi yeni içtihada göre yapabilir. Ancak bu yeni içtihadın tatbiki mühim bir işe taallûk ediyorsa vaziyeti derhal Meclise arzederek muameleyi alınacak yeni karara göre yapmak lâzımdır.)

Bu karar, Sırrı Dayın sorduğu suale cevab teşkil etmekten ziyade bu kararların muhtelif şartlar dahilinde iktisab edecekleri şekli gösteriyor, bir de ortaya (prensib) meselesi çıkararak işi büsbütün zorlaştırıyordu. Yalnız divanı muhasebat kararlarının (mevzuu bahs meseleye maksur olduğu) nu kabul ederek şimdiye kadar bu kararlara verilen şamil manayı tahdid ediyordu.

Prensib keyfiyeti kabul edilmedi. Ve hukukî hâdiselerin büyüğü ve küçüğü olmıyacağı mütaleası yürütüldü. Hakikaten prensiblerin devlet mekanizmasında kanun, nizam, tefsir, talimat şeklinde birer isim alarak hayatiyet kesbettiklerine göre ancak ilmî mahiyette ve mücerred bir halde bilinmesi lâzımgelen bir prensibin devlet işlerinin cereyanından müstakillen bir formül olarak tanınamıyacağı mütaleası hüsnü telâkki gördü.

Görülüyordu ki, teşkilâtı esasiye encümeni, kendisine sorulan suale cevab vermekle meşgul olmuş ve fakat o cevaba kendisini sevkeden asıl (vazife) nin esasına girmemiş bulunuyordu. Yani divanı muhasebatın böyle zat işlerine taallûk eden kararları, haddi zatında Meclise gönderilmek ve Meclisten de çıkarılmak icab eden kararlardan mıdır? İşine el sürmek istememiş idi. Fakat maliye encümeninin, cidden âlimane ve hukuku idaremiz için kıymetli mazbatası asıl bu noktaya parmağını koyarak Sırrı Dayın ortaya koyduğu hukukî hâdiseyi kökünden halletmiş ve Meclis te onu kabul eylemiştir.

Meclisin bu kabul dakikasına gelinceye kadar bu kararlar aleyhine vatandaşın kazaî mercie müracaat edip edemiyeceği, bu kararlara şamil mana verilip verilmediği ve mahkemelere müracaat halinde mahkeme kararile Meclis kararının birbirine zıd çıkmasından doğacak kazaî - teşrii ahenksizlik üzerinde uzunca mübahaseler cereyan etti ve (kaza kuvvetinin kutsiyeti ve hattâ bu gibi Meclis kararları ile bile mukayyed olamıyacağı) mütaleaları dermeyan edildi ve bu kuvvete lâyık olduğu ehemmiyet verilmekle devletimizin hukuka azamî riayetkâr yüksek bir uzviyet bulunduğu yolundaki kanaatler bir defa daha izhar edildi.

Nihayet maliye encümeninin şu esbabı mucibe ile tanzim ettiği mazbata kabul edildi:

(. . . . Vüzuhla görülmektedir ki, Meclise nispetle bu müessesenin (divanı muhasebatın) devlet mekanizmasındaki rolü, ancak bütçe tatbikatında en son merhale olan teşrii murakabeyi teshil ve temin etmektir ve filhakika bütçenin idarî murakabesi maliye teftiş heyetince, kazaî murakabesi divanı muhasebatça, teşrii murakabesi de Divanca hazırlanan mütabakat beyannameleri ve bahsimizin mevzuu üç aylık raporlar üzerine Büyük Millet Meclisince icra edilmektedir.

Encümenimiz salifen kaydolunan cihetleri gözönünde tutarak aşağıdaki karar suretinin yüksek reisliğe arzı hususunda ittifak etmiştir. Şöyle ki: Üç aylık raporlar üzerine Meclisçe verilebilecek kararlar, muayyen hâdiselerde mes'uliyet tayinine ve yolsuzlukların izalesine mütedair olmaktan başka bir mahiyet arzetmiyeceğinden, bu hâdiselere maksur kalmak tabiidir. Şayet, Divanın teşrii murakabeyi temin ve teshil vazifesi haricindeki hak ve salâhiyetleri hududunu her hangi bir içtihadla aşarak bu raporlarda diğergûna maruzatı olmuş ta bunlar hakkında Meclisçe kararlar ittihaz edilmiş ise bunların maslahat üzerine müttehaz olması hasebile şümulünün zat meseleye münhasır kalması zaruridir.)

Bize bu karar şu neticeleri vermektedir:

1 — Meclis zatî maslahatlarla meşgul olmaz. Eğer iştigal ederse ancak bir yolsuzluğu bildirmek ve bundan doğacak mes'uliyeti mes'ulüne yükletmek için iştigal eder.

2 — Meclis, malî murakabesini böyle zata mahsus kararlarla değil, umumî mütabakat beyannamelerile, hesabı katîlerle, üç aylık raporlarla temin edebilir.

3 — Divanca bundan evvel verilmiş kararlar, (hak ve salâhiyet) aşılarak Meclise verilmiş fazla malûmat olduğuna ve bunlar da (maslahat üzerine müttehaz kararlar) bulunduğuna göre, öyle kanun ve nizam gibi emsali hâdiselerde tatbiki caiz kaidelerden olmayıp ancak hâdisenin zatına münhasır olarak kalacaktır.

Teşrii müessesemizi mühim bir fazla iştigalden ve manevî mes'uliyetten, kazaî müesseselerimizi Meclis kararlarile karşılaşmaktan, idarî müesseselerimizi de bin bir içtihad içinde yeni yeni içtihadlara düşmek derdinden kurtaran bu kararla (hukukî tekâmülümüzün güzel bir tezahürü daha) diye öğünülebilir.

Refik İNCE

Dün akşama kadar kar yağdı

Karlar altında kalan İstanbuldan bir manzara

Evvelki gün bir müddet hafif olarak yağan kar dün sabahtan itibaren fasılasız olarak yağmağa başlamış ve kar bazı yerlerde oldukça kesafet peyda etmiştir. Dün yağan karla beraber soğuk da oldukça artmış bulunmaktadır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Mütemadî tamirat

Belediyede yeni bir müdiriyet ihdas ediliyor

Belediye fen müdürlüğü emrinde bir mütemadi tamirat müdürlüğü ihdası takarrür etmiştir. Bu müdiriyetin emrinde fen memuru ve lüzumu kadar amelebaşı bulunacak, bozuk kaldırımların ufak tamir işlerile meşgul olacaktır. Yalnız bu tamirattan parke kısmını kazalardaki fen heyetleri yaptıracaklar, asfalt kısımlarının tamiri bu müdürlük vasıtasile yapılacaktır. Bunlardan başka tamirat esnasında açık bırakılan havagazı, elektrik, telefon ve su kablolarının bu yolları inşa eden müteahhidler tarafından lâyıkile kapatılmadıkları görülerek bunların inşası esnasında bu tesisata aid bacaların kapatılması işinin ayrıca müteahhide ihalesi kararlaştırılmıştır.

MÜTEFERRİK

Vekillerin tetkikleri

Şehrimizde bulunan Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı ve İktısad Vekili Hüsnü Çakır dün tetkiklerine devam etmişlerdir.

Münakalât Vekili yarın Bandırma yolile İzmire hareket edecektir.

Mıntaka ticaret müdürü

Mıntaka Ticaret müdürü Said Rauf Sarper dün gelerek yeni vazifesine başlamıştır.

Yeni Mıntaka Ticaret müdürü dün ilk olarak Fiat murakabe komisyonu içtimaında bulunmuştur.

Öğrendiğimize göre Said Rauf Sarperin yerine Berlin ticaret konseyyeliğine İzmir Ticaret müdürü Mehmed Alinin ve İzmir Ticaret müdürlüğüne de merkezden Nejad Atamanın tayini takarrür etmiştir.

Dolmabahçe stadı

Dolmabahçe stadyomunun Avrupadan malzeme celbine ihtiyac hissettirmiyen kısmının inşasına devam edilmektedir. Stadyomun inşası için Dolmabahçe gazhanesinden bir kısmının istimlâki ve oradaki gaz tanklarından bazılarının nakli icab etmekte idi. Şimdilik bu istimlâk ve nakil işi geriye bırakılmıştır.

Köy şarkıları

Konservatuar köy şarkılarından şimdiye kadar 300 şarkıyı tespit etmiştir. Nisanda bir heyet tekrar Anadoluyu dolaşarak yeni eserler tespit edecektir.

Namık Kemalin eserleri

Maarif Vekâleti Namık Kemalin eserlerini bastırmağa karar vermişti. Bu vatanperver edibin eserleri, makaleleri, şiirleri ve edebî yazıları ayrı, ayrı kısımlar teşkil etmek üzere tabettirileceği gibi bunların metinleri de ayrıca izahlı olacaktır.

Havagazı patlaması hakkında tahkikat

Tarlabaşında Fırın sokağında bir evin havagazi borusu patlaması yüzünden feci bir kaza vukua gelerek iki kişinin öldüğünü yazmıştık. Mahallinde yapılan tetkikatta havagazi borsunun evin içinde patlamayıp dışarıda kapı önünde husule gelen bir çöküntü dolayısile boruların patladığı anlaşılmıştır. Bu çöküntünün yağmurdan mı, yahud yapılan bir inşaattan mı ileri geldiği tetkik edilmektedir.

Doğru değil

Bir gazete, Belediyenin kahveye nohud karıştırılmasına müsaade ettiğini yazmıştı. Belediye böyle bir müsaadede bulunmamıştır.

Konservatuar orkestra konseri

İstanbul Konservatuarının ilk orkestra konseri bu akşam saat 21 de Fransız tiyatrosunda verilecektir. Orkestrayı Seyfeddin Asal idare edecek, piyanist Mithat Fenmen de solist olarak Bethoven'in do minör konsertosunu çalacaktır. Programda Çaykovski'nin meşhur beşinci senfonisi de vardır.

Telefon şebekesi tevsi ediliyor

Yeni otomatik santrallar kurulacak

İstanbul Telefon müdürü Niyazi Tezer tarafından Münakale Veklâetine götürülen İstanbul telefon şebekesinin tevsii projesi Vekâletçe tasdik olunmuştur. Münakale Vekili Cevdet Kerim İncedayı bu tevsi projesinin plânlarının ihzarı ve tatbikata geçilmesi için emir vermiştir.

Telefon idaresi bu plânların hazırlanması işini bir ay zarfında ikmal edecek ve bundan sonra hemen tesisata başlanacaktır. Bu iş de sür'atle ikmal olunacaktır. Yeni yapılacak tesisatın tedariki imkânları hazırlanmış ve bunun için lâzım gelen tahsisat verilmiştir.

Yeni telefon şebekesinin tevsii için yapılan proje mucibince Aksarayda bir otomatik santral kurulacak ve şehir haricinde Babırköy ve Yeşilköy santrallarile Edirnekapı, Samatya, Yedikule ve Topkapı havalisindeki ve kısmen Fatih telefonları bu santrala bağlanacaktır.

Boğazın Rumeli yakasile Beyoğlundan Taksime kadar olan telefonlar Şişli santralına raptolunacaktır. Bu suretle İstanbul ve Beyoğlu tarafında yeni aboneler alınabilecektir.

İstanbul otomatiğinden haric olarak çalışan ve otomatik olmıyan santralların da otomatiğe tahvillerine karar verilmiştir. Bu işe de derhal başlanacaktır.

MAARİFTE

Köy okuma odaları için

Maarif Vekâleti, köy okuma odaları için yeni neşriyat vücude getirmeğe karar vermiştir. Bu neşriyat köy iktısadiyatına, içtimaiyatına ve köy hikâyelerine aid olacaktır. Bilhassa köy hikâyelerine ehemmiyet verilecektir.

Mekteblerde pasif korunma teşkilâtı

Mekteblerde pasif korunma teşkilâtı hakkında yapılan hazırlıklar müfettişler tarafından gözden geçirilmektedir. Bu iş için ayrıca gerek Vekâlet ve gerek hususi muhasebeler de bütçelerine tahsisat koyacaklardır.

Mesken bedelleri

İlk tedrisat muallimliğinden orta tedrisat muallimliğine nakleden bazı muallimlerin ilk tedrisat muallimliği esnasında vilâyet muhasebei hususiyesinden alacakları olan mesken bedelleri şimdiye kadar tediye edilmemişti. Bunlar bu sene verilecektir.

Çocuğa çarptı

Şoför Niyazinin idaresindeki 2300 numaralı otomobil, Tepebaşında Meşrutiyet caddesinden geçerken Kasımpaşada oturan Alinin 11 yaşlarındaki oğlu Muammere çarparak yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Zehirlendiler

Arnavudköyünde Zülfikar çıkmazı 17 numarada oturan Süleymanın karısı Leman ile iki yaşındaki oğlu Halid, akşam yemeğinde yedikleri yaprak sarmasından zehirlenmişler, Beyoğlu hastanesinde tedavi altına alınmışlardır.

Muallimlerin ders saatleri

Haftada yirmi dört saatten fazla ders verilmiyecek

Maarif Vekâleti, resmî liselerle ecnebi ve ekalliyet mekteblerinde ve hususi mekteblerde tedrisatta bulunan muallimlerin ders saatleri üzerinde tetkikat yapmaktadır. Bunlardan orta tedrisatta bulunanların okuttukları ders saatinin 24 ü ve ilk kısımda da 26 yı geçmemesi lâzım gelmektedir. Halbuki bazı muallimlerin resmî liselerde 24 saat ders almakla beraber diğerlerinde de buna yakın ders aldıkları görülmektedir. Bu kadar fazla tedrisatta bulunmak muallimlik noktasından gayrisıhhî bulunmakla bunların her ikisinde okutulacak derslerin mecmuunun 24 saati geçmemesi zaruri görülmüştür. Bu itibarla gelecek sene için bu şekilde bir kadro yapılacak ve fazla dersler bunların uhdesinden alınarak başka muallimlere verilecektir. Ecnebi ve ekalliyet mektebleri muallimleri hakkında da bu usule riayet edilecektir.

ADLİYEDE

Eski Şark Demiryolları şirketi memurlarının davası

Eski Şark Demiryolları şirketi aleyhine, bu şirketin memurları tarafından açılan tazminat davasına aid muhakemeye, İstanbul birinci ticaret mahkemesinde dün devam edilmiştir. Dünkü celsede, eski şirketin vekili, davanın reddini istemiştir. Davacı memurların vekili, memurlara tazminat verilmesi lâzım geldiğini söylemiştir. Neticede, dosya tetkik edilerek bir karar verilmek üzere, muhakemenin devamı kalmıştır.

Mahmud Saim aleyhindeki dava

Mahmud Saim Altındağ aleyhindeki bir neşriyat dolandırıcılığı davasına aid davaya, İstanbul altıncı asliye ceza mahkemesinde dün de bakılmıştır. Uzun müddettenberi mevkuf bulunan Mahmud Saim Altındağ, dün serbest bırakılmıştır. Muhakemeye gayrimevkuf olarak devam edilecektir.

Acele paraya ihtiyacı varmış!

Unkapanında bir inşaiye levazımı mağazasından 50 tane çuval çalarak hepsini birden 10 liraya sattığı iddia olunan Yorgi, Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesince tevkif edilmiştir. Yorgi, sorgusunda, yılbaşı dolayısile acele paraya ihtiyacı olduğunu, onun için bu kadar çuvalı çok ucuza sattığını söylemiştir.

İKTISAD

Dünkü ihracat

Dün şehrimizden 1,189,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bu ihracat çok çeşidli eşyadan mürekkebdir.

Topkapu Fıkaraperver cemiyetinde fakirlere yardım

Cemiyetten yardım görenler

Topkapı Fıkaraperver Cemiyetini kuran Dr. Galib Hakkının ölümünün dördüncü yıldönümü vesilesile, dün Cemiyet binasında toplanılmış, merhumun meziyetleri, hizmetleri anılmıştır. Ayni zamanda Cemiyet tarafından fakirlere erzak dağıtılmıştır. Kendilerine bugün de kömür verilecektir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Harekete hazır!

Eski gazeteler elime geçtikçe okumaktan kendimi alamam. Bunlarda, ekseriya, çok ibret verici şeyler bulunur. Bilhassa kendi yazılarımı okudukça, bu gündelik düşüncelerden hâdiselerin yalancı çıkardığı tahminlere, mütalealara bir hayli gülerim.

Dün de, 12 mayıs 1940 tarihli bir gazete elime geçti. Garbdaki büyük Alman taarruzunun ikinci gününe tesadüf eden bu gazetede, bir Roma haberi var. Bunu aynen alıyorum:

Roma 11 (a.a.) — Bu sabah Nezaretin bütçesini takdim eden Bahriye Müsteşarı bilhassa şöyle demiştir:

«— Fransız - İngiliz kontrolu dolayısile beynelmilel deniz nakliyatında husule gelen vahim karışıklık bilhassa Akdeniz sahilindeki memleketleri ve bunlardan ziyade İtalyayı mutazarrır etmektedir. Mevcud coğrafi, sevkülceyşi ve iktısadi vaziyetin, milletlerin tabiî haklarına mugayir olduğu için değişmesi zaruridir.»

Müsteşar nutkunda geçen senenin ağustos ayında cereyan eden hâdiselerdenberi İtalyan bahriyesinin bir kaç gün içinde vaziyetin icablarını karşılıyacak bir hale getirildiğini söylemiştir. İtalyanın gayrimuharib olduğunu ilân etmesi harbin başlangıcındanberi gemilerini ve sahil müdafaasını harekete hazır bir vaziyette bulundurması zaruretini mahsûs derecede azaltmadığı için İtalyan donanması harekete geçmeğe hazır bir vaziyette beklemektedir.»

Gazetenin, alay etmek ister gibi, «İtalya donanması harekete hazırmış!» başlığını koyduğu bu Roma haberi, Alman taarruzile beraber İtalyanın da sesini yükseltmeğe ve tehdidlere başladığını gösteriyor. «Donanma harekete geçmeğe hazır bir vaziyette beklemektedir» denilerek savrulan bu tehdidden bir ay sonra, Fransa yıkılırken 10 haziran 1940 ta İtalya harbe girmiştir; o zamandanberi de yedi ay geçmiştir. Şimdi herkes şu suali soruyor: İtalyan donanması nerede?

Evet, İtalyan donanması nerede? Harbin başında, hemen hemen 600 bin tonu bulan bu koca armâda, birkaç darbe yedikten sonra, maddeten değil; fakat manen yok olmuştur. 11 mayısta, her an «harekete geçmeğe hazır bir vaziyette beklediği» bildirilen bu donanma, o vakittenberi bir türlü harekete geçememiştir. O, limanların durgun sularında, Sultan Hamidin zamanında kullanılan bir tabirle «lenger endazı mehabet» yatmaktadır.

Bir türlü harbetmek cesaretini gösteremiyen bu seri zırhlılar, ağır ve hatif kruvazörler, muhribler, torpidobotlar, hücumbotları, hep dalgakıran diblerine sığınmışlardır. Fakat, hasara uğramamak, zayiat vermemek, batmamak için denize çıkmıyan ve harbden kaçan bu donanmanın korktukları başına gelmektedir. İngiliz tayyareleri, keskin gözlü kartallar gibi, İtalyan harb gemilerini nereye saklanırlarsa saklansınlar, görüyor, buluyor, Taranto'da, Sardünya'da, Napoli'de, Trablusgarb'da, Mesina'da onlara hücum ederek zayiata uğratıyorlar.

11 mayısta «harekete geçmeğe hazır bir vaziyette bekliyen» bu donanma bir türlü harekete geçmeden yavaş yavaş eriyor; zayıflıyor. Bu gidişle İtalyan donanması, «Akdeniz bizim deniz» yerine «Akdeniz bizim mezar» demek mecburiyetinde kalacak.

İnönü Ansiklopedisi

Maarif Vekâleti, İnönü Ansiklopedisi ismile bir ansiklopedi neşretmeğe karar vermiş ve bu hususta hazırlıklara başlanmıştır. Ansiklopediyi hazırlayacak heyet azası seçilmiş, riyasete de Hüseyin Cahid Yalçın intihab edilmiştir.

Ansiklopedi, Fransızların La russe du 20 ème Siècle'i esas tutularak vücude getirilecek, yalnız Türkiye ve şark kısımlarına daha fazla yer verilecektir.

Vapurun kazan dairesine düştü

Kadıköyünden Köprüye gelen Moda vapurunun kazan kapısında duran yolculardan seyyar yağcı Cemal Eren, vapurun sarsıntısı ile muvazenesini kaybederek ocak dairesine düşmüş başından yaralanmıştır.

Cemal, vapur Köprüye yanaşır yanaşmaz celbedilen imdadı dihhî otomobili ile Beyoğlu hastanesine kaldırılmıştır.

Az daha boğuluyorlardı

Dün Kireçburnunda bir kayık suların şiddetinden alabora olmuş, kayıkta bulunan iki kişi dalgalar arasında bocalamağa başlamıştır. O sırada Kireçburnuna yaklaşmakta olan Şirketi Hayriyenin 60 numaralı vapurundan istimdad sesleri duyulmuş ve vapur kazazedelerin imdadına yetişerek her ikisi de kurtarılmıştır.

Yangın başlangıçları

Dün akşam Arnavudköyünde ve Kadıköyünde iki yangın başlangıcı olmuş, itfaiye tarafından söndürülmüştür.

Yangın başlangıçları Arnavudköyünde Küçük Ayazmada 50 numaralı evde mangaldan sıçrayan bir kıvılcımla ve Kadıköyünde Mısırlıoğlunda 46 numaralı evde de sobaya döküldü gazın parlaması neticesi vukua gelmiştir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone serait

	Türkiye için	Hario için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

İthalât tacirleri Ankaraya bir heyet gönderecek

Hükûmetin ticarî prensipleri hakkında direktif alacaklar

Başvekilimizin, Büyük Millet Meclisinin kış devresi tatil kararını vermesi münasebetile söylediği nutukta ithalâtçılardan şikâyetleri olduğunu ve devletten her türlü yardımı göreceklerine şüpheleri olmamaları lâzım gelen bu vatandaşlardan daha makul bir hareket beklediğini, yakında kendilerini bir toplantıya çağırarak görüşeceğini, böyle devam ederse ithalât işlerini devletin inhisarında toplamak teşebbüsüne girişeceğini söylemişti.

Şehrimizdeki ithalât tacirleri Başvekilimizin bu açık ifadesinden bilhassa alâka duymuşlardır. Bir kısım ithalât tacirleri bayram içinde aralarında toplanarak Başvekilimizin davetinden evvel Ankaraya bir heyet göndererek maruzatta bulunmak ve hükûmetin bu hususdaki prensipleri üzerinde direktif almak kararını vermişlerdir. Bu karar diğer tacirlerce de tasvib olunduğu takdirde Ticaret Odasında yapılacak bir toplantıda böyle bir heyet seçilerek Ankaraya gönderilecektir.

Diğer taraftan şehrimize gelmesi beklenen Ticaret Vekili Mümtaz Ökmenin de ithalâtçılarla bir görüşme yapacağı ümid edilmektedir.

Küçük hikâye

Mukaddes sandık

M. ahmud Yesari

Türk tiyatrosunda, ikisi «sahnede», biri «kulis» te oynayan üç «Şadi» tanıdım.

«Şadi Fikret», ona, «Büyük Şadi» de derler. Üstad Fehim efendiden sonra, sahnemizin yüzünü güldürmüş ilk «komediyen» imizdir. «Hissei şayia» nın «Bican Efendi» si ile «Ceza kanunu» nun «Avukat Sebati Efendi» si, hâlâ unutulmamıştır.

«Aziz Şadi», şehir şehir, semt semt dolaşan kumpanyalardan birinin direktörüdür. Hususiyetim yoktur.

«Şadi» ye gelince. O «kulis» te oynar. «Nikbet dostu» dur ve «sinsi sinsi dünyanın alayını çıkarır».

Vaktile polismiş. Gördüğü vuruşma, kırışma vak'aları, onun «nikbet görme zevkini» doyuramamış. Çıkmış.

Ne işlere girmemiş, çıkmamış; etrafına ne «oyunlar» oynamamıştır. Onun hayatını yazmağa kalkışacak olsam, cildler dolar. Başından geçenlerin çoğunu, muhakkak, kendi de unutmuştur.

omatizmadan olacak, beli hafif kamburlaşmıştır. Fakat o, dimdik yürüyen insanlardan daha çabuk seğirtir.

Onu görmeyi merak ediyor musunuz? Mühürlenen bir dükkân, ceza yazılan bir kişe, eşyaları satılan bir ev, haciz konan bir yer öğrenin; «Şadi», muhakkak oradadır. Ve zeki gözlerinin içi zevkten yanarak kıs kıs güler, ellerini uğuşturur.

Onun hayatının bir tek yaprağını açacağım:

Raşid Rıza, turneye çıkacak; «Şadi» yi de yanına idare memuru olarak alıyor. İlân ve idare işleri onda olunca, Raşid, sırtüstü yatıp rahat edecek. «Şadi», hemen kendini gösteriyor. Duvar, el ilânlarını hazırlatıyor: Bir sandık, iki de çuval.

Yola çıkılıyor. Şadi, yükler indirilir, bindirilirken, her şeyden evvel:

— Aman, ilânlar! diye bağırıyor.

Hamallar çağırılıyor, çuvallar sırtlara yükletiliyor. Şadi «sandık» ı işaret ediyor:

— Aman, dikkat edin. Zedelenmesin. «Onun», «mukaddes sandık», dediği «sandık», bir «cihaz sandığı» gibi hamalların başları üzerinde trenlere konuyor. Otellere çıkarılıyor. Her şeyden ve herkesten önce, «mukaddes sandık!»

Ve Şadi bu kadarla da kalmıyor; otellerde «mukaddes sandık» ı karyolasının başucuna koyduruyor.

Yalnız, «iki çuval» bagajda, «mukaddes sandık» beraberlerindedir. «Mukaddes sandık» a, ayrı tarifeden bilet kesiyorlar.

Raşid Rıza memnun. Arkaşalarile konuşuyor:

— Ne fedakâr arkadaş! Ben, bu kadar senedir turnede gezdim; beni, bu kadar düşünen arkadaş görmedim. İlânlar için parçalanıyor; istirahat etmeyi düşünmiyor, «mukaddes sandık» ı düşünüyor. Şadi hakkında, bir çok dedikodular duydum. Hepsi, boş lâfmış.

«Artistler», «sahneye çıkanlar» ve «kuliste çalışanlar», yani «tiyatro adamları» hepsi artisttir. Ve onlar, kin tutmazlar. «Dört gün dargın, iki gün barışık; dört barışık, iki dargın!» dırlar.

Bunun için, Raşid Rızanın dediği doğrudur; çünkü, hepsi, boş lâftır.

«Mukaddes sandık», şehirden şehre, kasabadan kasabaya, hep ayni dikkat, ayni ihtimam ve hususi tarife ile, baş üstünde gidiyor; Şadinin karyolasının başucuna konuyor.

Şadi, arada bir, daha doğrusu, uğradıkları her yerde, hep o mütevazi, mütebessim hallle, ellerini uğuşturarak rica ediyor:

— Raşid Bey, benim, küçük bir reklâmım var. Onun ismini, bu gece, sahnede, oyun arası, aktörlerden biri söyler mi?

Bu fedakâr arkadaştan, Raşid Rıza, canını istese, esirgemiyecek:

— Peki, Şadiciğim, olur, diyor.

Şadide «teşekkürler», «yaltaklanmalar» ve «bilhassa kıs kıs gülmeler».

Gene bir gün:

— Raşid Bey, diyor. Benim küçük bir reklâmım var. Perde arasında anons ettirelim mi?

— Hay hay, Şadiciğim, olur.

Öyleya, neden olmasın? Şadinin istediği büyük bir şey değil ki.. Küçücük reklâmlar.. Esanstan makarnaya, ceb fenerinden fırfırlı yelpazeye kadar, yüzlerce firmanın ajanlığını almış.

Eh; o da, «arada geçinecek!», «kendi halince!» El ilânlarında da, Şadinin ajanlık ettiği firmaların reklâmları var. Fakat o, daha İstanbulda iken izahat vermemiş değil ki:

— İlânlar, pek boş kalıyordu. Küçük klişeler, biraz doldu, süslendi.

— Evet. Süslü, dolgun olmuş.

Turne, aylarca devam ediyor. Yük vagonuna atılan çuvallar, boşalmış. «Mukaddes sandık» hâlâ, hafiflememiş.

Raşid, keyifte:

— Çocuk, amma çalışmış. «Mukaddes sandık» taki el ilânları, bizi, dört sene idare eder.

Artık, dönüş hazırlıkları başlamış. Raşid, hesab başına oturuyor. O günlerde, Şadi, bir istasyonda, arkadaşlarından ayrılmış ve bir «semti meçhul» e hareket etmiş.

Raşid, hesablara bakarken «mukaddes sandık» ın yol parasına gözü, fena ilişiyor: 47 lira!

Raşidin kafası dönüyor:

— Bu kadarı fazla. Bagajda da gidebilirdi. İki çuval nerede?

Nerede olacak? Otelin ambarında, boyunlarını bükmüş, melûl, mahzun yatıyorlar.

Raşid, çuvalları açtırıyor: El ve duvar ilânları.

— Peki, «mukaddes sandık» ta ne var?

Herkes, birbirine bakıyor:

— Şadi Beyin karyolasının başucunda.

Raşid Rızada, bir hissi kablelvuku başlıyor:

— Şu «mukaddes sandık» ı getirin bakalım.

Ve gene el üstünde geliyor.

— Açın şu sandığı... Bunda, bir oyun var.

Kapağı kırılarak açılan «mukaddes sandık» ta neler yok:

«Makarna nümuneleri, şişe şişe esanslar, fırfır yelpazeler, diş fırçaları, yağlar, kokulu sabunlar.»

«Sancıya, mayasıla, mideye, romatizmaya 'deva haplar» ve daha bunlara benzer benzemez «envai türlü çeşid» küçük reklâmlar!

Raşid, saçlarını yoluyor:

— Bana, bu kadar yol perası verdirtti; o kadar da reklam etti.

Ve aylardanberi el üstünde taşınan «mukaddes sandık» ı, içindeki, o, canım «küçük reklâm nümuneleri» ne acımadan kaldırdığı gibi pencereden sokağa atıyor.

Şadi, bu hikâyeyi bana anlatırken, kıs kıs gülüyor:

— İnsan, nasıl kıyıpta sokağa atar? Raşid, hiç olmazsa, kendisi için, keskin esanslardan bir şişe ayırmalıydı. Bayginlığını geçirirdi.

Aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen, bunu, Raşidin yüzüne karşı söyleyebilir mi?

Sordum:

— Yüzüne karşı söyleyebilir misin?

Kıs kıs gülüyor:

— Söyleyemem. Beni öldürür.

***

Kendi söylemiyor ama, bu hikâyeyi anlatmakla, «bana» söyletmiş oluyor.

YARIN

Türkiyede Bergsonizm

YAZAN:

Ziyaeddin Fahri

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Arnavudluk cephesinde

İtalya hükûmeti, İtalyan - Yunan harbi başladı başlayalı dördüncü defa kumandan değiştiriyor ve bu defa İtalya erkânıharbiye reisi General Cavellero'yu Arnavudluk cephesine gönderiyor. Son iki ay zarfında kumandanlığı ifa eden General Soddu vazife başında bulunduğu iki ay zarfında mağlûbiyetten mağlûbiyete uğramış, hiçbir noktada esaslı bir mukavemet gösterememiş, her vak'ada Yunan kumandasının üstünlüğü ile karşılaşmış ve nihayet istifaya mecbur kalmıştır. General Soddu'nun yerine, İtalya erkânıharbiye reisi General Cavellero'nun bizzat Arnavudluk harekâtını deruhde etmesi, İtalyada kendini hissettirmeğe başlayan idareci kumandan azlığına delâlet edebilir. Filhakika İtalyanın harbe girmesindenberi istifa eden, ölen, esir düşen generallerin sayısı mühimce bir yekûn tutmaktadır. Ve bilhassa İtalyan kumandanları arasında mümtaz askeri mevki sahibi olanların hazırlık yapmadan harbe girmek, yahud girilmemesi icab eden bir harbe iştirak etmek yüzünden, istifa etmeleri, faşistlikle ordu arasında büyük bir ayrılık bulunduğunu ve faşist partisinin mahza kısa bir harb hulyasına güvenerek tezelden gânimet toplamak emelile harbe atıldığını tebarüz ettirmişti.

Tecrübeli bir asker olan General Cavallero'nun Arnavudlukta karşılaşacağı vaziyet, İtalya bakımından son derece biçimsizdir. Ve bu vaziyetin İtalya lehinde ıslahı, herhalde çok güç bir iştir. Onun da bu güçlüğe tahammül edip etmiyeceği çok şüphelidir. Çünkü mesele, yalnız Arnavudluğu, İtalya hesabına kurtarmak değildir, cephede bir şeyler yaparak İtalyanın dahilî bir buhrana doğru sür'atli adımlarla yürümesine engel olmağa çalışmaktır.

Hâdiseler, büyüdükçe ve İtalyan imparatorluğu tehlikeye düştükçe İtalyanın bu harbe girmesindeki isabetsizlik bütün tavazzuh etmekte ve İtalyan halkı bu hakikati bütün açıklığile anlamaktadır.

Hakikati anlayan bir milleti, aldatmak ve oyalamak için sarfolunan gayretler, herhalde boşa gider. Onun için bugün İtalyan milletine İngilterenin yakında istilâya uğrayacağı ve İngiliz imparatorluğunun kafası kesildikten sonra her işin yoluna gireceği söyleniyorsa da, İngilterenin sebat ve mukavemeti, mihverin her teşebbüsünü akamete uğratmak için herşeyi göze alması ve muvaffak olması, önünde sonunda İtalyan milletinin gözünü açacaktır.

Libya cephesinde:

İngilizlerin Bardiayı zapta muvaffak oldukları sırada İtalyan kaynakları Bardiayı müdafaa eden «İtalyan kahramanları» nın vazifelerini bihakkin ifa ettiklerini, çünkü Mareşal Graziani'ye çok kıymetli bir vakit kazandırdıklarını ve Mareşalın bu fırsattan istifade ederek Tobruğu korumak için hazırlandığını söylüyordu. Bu sözler, Bardiayı kurtarmağa koşmamayı muhik gösterecek bir bahane telâkki edilmekte idi.

Nihayet Bardia düştü ve Tobruğa karşı taarruz başladı. İngilizler Tobruk etrafında mütemadiyen tahşidat yapıyor, şehri ve civarını mütemadiyen dövüyor, şehrin hava üslerini, su tesisatını mütemadiyen tahrib ediyor ve burasını da zapta saik olacak en kat'i darbeyi indirmek üzere herşeyi yapıyorlar. Buna mukabil Mareşal Graziani'nin büyük ordusundan hiçbir ses çıkmıyor ve Tobruğu kurtarmak için de bir teşebbüs vuku bulduğu görülmüyor.

Artık Tobruğun da sukuta mahkûm olduğu tavazzuh ediyor ve dün de anlattığımız gibi İtalyanın Bingazden ayrılması gün meselesi oluyor. Buradaki vaziyet de Arnavudluktaki vaziyetin tıpkısıdır.

Habeş cephesinde:

İtalyaya karşı harekete geçen Habeş vatanperverlerinin faaliyeti de günden güne büyümektedir ve Haile Selâsiyenin bu defa tac ve tahtını istirdad ve memleketinin istiklâlini temin etmek azmile hareket ettiği anlaşılıyor. Sudanda bulunan bu menkûb hükümdar, Habeşistana karşı hazırladığı harekâttan bahsederken Habeş ordusunun İtalyayı Habeş yurdundan mutlaka çıkarıp atacağını söylemiştir. İngiltereden en geniş yardımı görecek olan bu hareketin kısa bir zaman sonra neticeler vermesi bekleniyor.

İtalyanın harbe girmek yüzünden şimdiye kadar aldığı neticeler bu merkezdedir ve İtalyan halkı bütün bu neticeleri muhakeme etmek vaziyetindedir.

Fakat yukarıda dediğimiz gibi İtalyan halkının bu muhakeme neticesinde vereceği hükmü geciktirmek için İngilterenin istilâsı ihtimali ileri sürülüyor.

Fakat bugün bu istilâ meselesi yalnız mihverle İngiltere arasında değil, mihvere karşı İngiltere ve Amerikanın yaptığı bir mücadeleye bağlıdır ve bu yarışın demokrasi tarafından kazanılacağını önümüzdeki aylar ispat edecektir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Türk yavrularına yardım

Esirgeme Kurumunun geçen sene zarfında gösterdiği faaliyet çok geniştir

Ankara 13 (a.a.) — Çocuk Esirgeme Kurumu genel merkezinden bildirilmiştir:

Ankarada Çocuk Esirgeme Kurumu genel merkezinin çocuk sarayındaki polikliniğine 940 yılında müracaat eden 10.605 hasta çocuğun ve 229 hasta annenin ve diş bakım evinde de 7.305 çocuğun dişleri muayene ve tedavi edilmişlerdir.

Kurumun süt damlasından bir senede 49.334 süt çocuğuna 25.253 kilo çocuk sütü ihzar ve tevzi edilerek süt çocuklarının gıdaları temin edilmiş ve 137 çocuğa elbise, ayakkabı, çamaşır, kasket, 324 çocuğa da 1.612 lira 7 kuruş para yardımında bulunulmuştur.

Kreş «gündüz bakımevi» de sabahları bırakılıp akşamları alınan bir günlükten yedi yazına kadar muhtelif çağlardaki 2.136 yavruya 84.426 kab sıcak yemek ve mama verilmek suretile gıda ve terbiyelerile meşgul olunarak sağlıklarına varılmıştır.

Çocuk Esirgeme Kurumu genel merkezi 85 kimsesiz çocuğun tahsil masrafını ödeyerek leylî mekteblerde okumalarını temin etmekte, bunlardan başka 38 çocuğun da kitab ve okuma levazımını temin eylemiştir.

Keçiören çocuk yuvasında daimî bakım ve şefkat altında bulundurulan Çocuk Esirgeme Kurumunun 225 yavrusile 1940 yılında 117.044 çocuk büyük milletimizin yardım ve şefkatile çalışan Çocuk Esirgeme Kurumunun yardımile sağlıklarını temin eylemişlerdir. Bu yardımlardan maada 114.957 çocuk ta çocuk bahçesinden istifade etmişlerdir.

Kont Teleki de bir nutuk söyledi

Macarlar, millî hasletlerini kullanmak şartile yeni nizamda rol alacaklarmış!

Budapeşte 13 (a.a.) — Macar ajansı bildiriyor:

Miskolcda toplanan hükûmet partisi idare heyeti içtimalarında söz alan Başvekil Kont Teleki, Macar milletinin, bugün ıstırab, keder ve sefalet içinde bulunan bir âlemde, kendisine sakin bir hayat temin ettiğinden dolayı Allaha karşı şükranlarını bildirmiştir. Başvekil sözüne devamla ezcümle demiştir ki:

«— Macar milletinin kendine has karakterine sadık kalması için çalışmayı en birinci vazife telâkki etmekteyim. Macar milleti, millî hasletleri itibarile Karpatlar havzasında nâzım bir rol oynamağa lâyık bir millettir.

Harici vazifelerimizin en başında geleni müstakil Macar devletini vakarla temsil etmektir.»

Başvekil, Macarların, millî hasletlerini muhafaza etmek şartile Avrupanın yeniden tanzimi işine faal bir surette iştirak edeceklerini ve yeni Avrupa için kıymetli bir unsur olacaklarını söylemiştir.

Dahiliye Vekili Ankarada

Ankara 13 (Telefonla) — İstanbula gitmiş olan Dahiliye Vekili Faik Öztrak bugün şehrimize avdet etmiştir.

Kısa Haberler

★ Ankara 13 (Telefonla) — Çorlu kazasına bağlı Muradlı nahiyesi merkezinde bir belediye teşkil edilmesine karar verilmiştir.

★ Ankara 13 (Telefonla) — Taşköprü Belediyesi park ve fidanlık tesisi için Belediyeler Bankasından istikrazda bulunmaya karar vererek Dahiliye Vekâletine müracaat etmiştir. Müracaat Vekâletçe tetkik olunmaktadır.

★ Nevyork 13 (a.a.) — Stefani: Nevyonktan San Francisco'ya hareket eden büyük Amerikan vapuru Manhattam, Palmbach civarında karaya oturmuştur.

★ Bükreş 13 (a.a.) — D. N. B. bildiriyor:

Bükreşte 14 sonkânunda hava hücumlarına karşı geniş bir pasif korunma tecrübesi yapılacak ve şehir karartılacaktır. Şehirde karartmanın tam olup olmadığı şiddetli bir kontrola tâbi tutulacaktır.

★ Madrid 14 (a.a.) — Stefani ajansından:

Valans - Barselon hattında 150 kilometrelik mesafede bulunan Carval nehri üzerindeki köprü üzerinden bir yük treni geçerken yıkılmıştır. Lokomotifle 7 vagon nehire yuvarlanmıştır. Yedi ölü, on dört yaralı vardır.

Norveç'te tazyik

Millî mukavemeti bozmak için faaliyet müşküllere uğruyor

Londra 13 (a.a.) — Times gazetesi başmakalesinde şu satırları yazıyor:

«Almanların Norveçin maneviyatını bozarak inhilâl ettirmek teşebbüsü bütün ısrar ve şiddetile devam etmektedir. Naziler tarafından ihdas edilen yeni Norveç müesseseleri heyeti umumiyesi itibarile Norveç milletinin itimadını kazanmağa asla muvaffak olamamışlardır. Bu millet Kral Haakon'a sadık kalmaktadır. Kendisine zorla tahmil edilen efendilere karşı pasif ve bazan pasiften de ileri olan mukavemeti Alman makamlarını şimdiden sıkıntıya sokmuştur. Hiç şüphesiz Norveç milletinin hakikî arzularının en iyi tercümanı Norveç haricindeki hür Norveçlilerdir.

Sulama tesisatı

Ankara 13 (Telefonla) — Sulama tesisatı ikmal edilmiş ve edilecek mıntakalarda zürraa tevzi olunacak sulardan alınacak ücretle su yollarının inşası için kanallar yapılması esaslarını tespit etmek üzere Maliye, Ziraat ve Nafıa Vekâletleri mümessillerinden mürekkeb komisyon toplantılarına devam etmektedir.

Ankara treninde bir kaza oldu

Ankara 13 (Telefonla) — Bugünkü muhtelit katar bir kaza yüzünden şehrimize iki saat kadar teahhurla gelmiştir. Tren Gebze köprüsünden geçerken sahanlıkta bulunan yolculardan biri muvazenesini kaybederek köprüden aşağıya düşerek ölmüştür.

Maarifin bir tamimi

Ankara 13 (Telefonla)— Maarif Vekâleti alâkadarlara gönderdiği bir tamimde maddî menfaat göstermek suretile kitab, mecmua ve saire satışına tavassut etmeleri için okul idarelerile öğretmenlere bazı müessese ve teşekküller tarafından yapılan müracaatlerin kabul edilmemesini bildirmiştir.

İlk tahsili bitirme imtihanları

Ankara 13 (Telefonla) — Millî Talim ve Terbiye heyeti ilk mektebler talimatnamesinin 75 inci maddesini şu şekilde tadil etmiştir:

«Bir engel yüzünden ilk tahsili bitirme imtihanlarına muayyen günlerde gelemiyecek olanlar imtihan başlamadan evvel engellerini yazı ile okul idaresine bildirmeğe mecburdurlar. Okul idaresi bunların engellerini kabul ederse, imtihanın yapılması 74 üncü, engel o zamana kadar ortadan kalkamıyacağı takdirde 63 üncü maddede gösterilen imtihanların zamanına bırakılır.»

Fransada düşüp parçalanan bir İngiliz tayyaresi

Bern 13 (a.a.) — Stefani ajansından: Vichyden bildirildiğine göre, Wellington tipinde bir İngiliz bombardıman tayyaresi Lyon civarında mecburi bir iniş esnasında düşerek parçalanmıştır. Sağ ve salim olan tayyarenin mürettebatı hükûmet makamları tarafından enterne edilmiştir.

TÜRKOLOJİ BAHİSLERİ

Dr. Legendre nazariyesi

Bu profesöre göre Çin medeniyetini sarı ırk değil, ekseriyeti Türk olan beyaz ırk yaratmıştır

— 1 —

Yazan:
İsmail Hami Danişmend

Çin müdafaasının bütün dünyada umumî bir muvaffakiyet temennisile karşılanması, siyasî mülâhazalardan ziyade eski Çin medeniyetine karşı insanların asırlardanberi beslediklerî hayranlık duygularına istinad ediyor. Dünyanın bütün parlak medeniyetleri, büyük dinlerile fikir ve felsefe cereyanları hep beyaz ırkın eseri olduğu halde, sarı ırk hesabına yalnız bir medeniyet geçiriliyor ve onu kuranların varislerine yapılan taarruz işte bundan dolayı bütün cihanda akisler uyandırıyor.

Fakat «Çin medeniyeti» hakikaten «Çin» medeniyeti midir? Yani bu parlak medeniyet, antropolojide «Mongoloid» denilen sarı insanların eseri midir? İlmin tetkike muhtac gördüğü en büyük nokta işte budur. Bu hususta en son ve en ciddî tetkikleri (Dr. A. F. Legendre) isminde bir Fransız âlimi yapmış ve dünyanın hiç beklemediği bir neticeye varmıştır.

(Dr. Legendre) Fransa Maarif Nezaretinin Uzakşarkta ilmî tetkikata memur ettiği bir heyetin reisi sıfatile 1901 tarihinden itibaren yirmi sene Çinin muhtelif cihetlerinde çalışmış, ovalarla dağlarda, şehirlerle köylerde dolaşarak yirmi bin kilometre mesafe katetmiş, milyonlarca insanlar üzerinde antropolojik tetkikler yapmış, bu uğurda birçok tehlikeler geçirmiş ve hattâ «Yunnan» eyaletindeki tetkikatı esnasında riyaset ettiği heyet azasının kâmilen telef olduğuna hükmedilmiş ve bu uzun faaliyet seneleri içinde Çinin meşhur «Çentu» Tıbbiyesi direktörlüğünü de yaparak ilmî mesaisine çok müsaid bir zemin bulmuş, yani mücerred nazariyeler sahasında kalmıyarak ilmî hükümlerini mahallî tetkiklerden çıkarmış çok mühim bir ilim adamıdır. On dokuzuncu asırdanberi mühim tekâmüller geçiren «Sinologie = Çiniyat» sahasında elde edilen neticeler bilhassa eski Çin vesikalarının tetkikine istinad ediyordu: (Dr. Legendre) bunlara hayattan aldığı neticeleri de katarak Avrupanın Uzakşarka aid ilmî telâkkilerine yeni ufuklar açmış ve Çin tipleri üzerinde aldığı ölçüler Paris Antropoloji Mektebince de esas tutulmuştur. Doktorun tabiat ve klimatoloji bilgilerine aid muhtelif kitablarından başka, bizi burada bilhassa alâkadar eden Çin antropolojisi hakkında birçok eserleri vardır. Muhtelif ilmî mükâfatlarla takdir edilen bu eserlerdeki tezin bir hülâsası «La Civilisation chinoise moderne» ismindeki kitabının 13 üncü faslında ve bundan daha kısa bir hülâsası da «L'İllustration» mecmuasının 27 haziran 1925 tarihli nüshasında çıkan «Race blanche et race jaune» serlevhalı makalesinde görülebilir.

(Dr. Legendre) ın yirmi yıllık mahallî tetkiklere istinad eden büyük nazariyesini şu dokuz esasa ayırabiliriz:

1 — Renk esasına müstenid tasniflerde «sarı ırk» ismi verilen zümre hakikî ve müstakil bir ırk değildir, yani dünyada bir «sarı ırk» yoktur: Sarılar, siyahlarla beyazların melezleridir;

2 — Bu zenci melezlerinde medeniyet ve teşkilât kabiliyeti yoktur;

3 — Eski Çin medeniyetini bu sarı melezler değil, bunların memleketlerini istilâ eden beyazlar kurmuştur;

4 — Bu beyaz müstevliler kahir bir ekseriyet itibarile Türktür;

5 — Türk ırkı beyaz cinsin en güzel ırklarından biridir;

6 — «Mongol» diye müstakil bir ırk yoktur: Bugün bu ismi taşıyan zümre, siyahlarla beyazların ihtilâtından hasıl olmuş melez zümrelerdendir;

7 — (Atilâ), (Çingiz), (Timur) vesaire gibi büyük teşkilâtçılar ırk itibarile «Mongol = melez» değil, Türktür;

8 — Avrupayı istilâ eden Hunların eski garb müelliflerince tip itibarile «sarı» ve «Mongoloid» tasvir edilmiş olması, Avrupalıya benzeyen beyaz Türk tipinin tasvirine lüzum olmadığından ve Avrupalıların Türk orduları içindeki mongoloid tipe ilk defa olarak tesadüf etmiş olmalarından mütevellid tabiî bir neticedir;

9 — Orta Asya Türk ellerinde bugün eski beyaz Türk kütleleri yerine ekseriyetle sarı mongoloid tiplere tesadüf edilmesi, beyaz Türklerin muhtelif devirlerde muhtelif istikametlere ve bilhassa garba göçmelerinden ve en fazla şimdiki Türkiyede tekâsüf etmelerindendir.

(Dr. Legendre) Çindeki tetkikatına «Seçuen» vilâyetinin merkezi olan «Çentu» şehrinden başlamıştır: Onun kanaatince kırk milyon nüfusu olan bu vilâyet, antropoloji bakımından Çinin bir sentezi mahiyetindedir. Gerek bu ilk faaliyet sahasında, gerek bundan sonra bütün Çine teşmil ettiği tetkikatında bu büyük âlim başlıca iki tip tespit etmiştir:

1 — Geniş yüzlü, iri elmacıklı, yayvan burunlu, kıcırcık saçlı, çok kısa boylu, «Neanderthal» tipine yakın iptidaî zenci tipi;

2 — Sık sakallı, uzun boylu (1,75), ince burunlu beyaz ırk tipi.

«Sarı» denilen tip, işte bu iki ana tip arasında mutavassıt bir örnektir: Bunda boy kısa (1,50), sakal seyrek, elmacıklar çıkık, burun yayvan ve renk koyudur. Çindeki içtimaî tabakaların en aşağısında işte bu medenî kabiliyetten mahrum melez tipe tesadüf edilir.

(Dr. Legendre) uzun boylu beyaz tipe «büyük ırk», kısa boylu melez tipe «küçük ırk» ismini verir: «Büyük ırk» iki ana tipten biridir; «küçük ırk» ta ikisi arasında melez ve mutavassıt bir tiptir.

Doktor, Çinin muhtelif yerlerinde bu iki ana tipin her ikisini de saf olarak temsil eden birçok cemaatler tespit etmiştir: Meselâ garbda, «Ta Liang Şan» denilen «büyük ve soğuk dağlar» da kısa boylu siyah ırkın en halis örnekleri vardır. Buna mukabil, «Kansu» eyaletinin merkezi olan «Lan Çeu Fu» şehrinin garb taraflarında uzun boylu, uzun ve sık sakallı, beyaz tenli bir cemaat keşfetmiştir ki bu on bin kişilik cemaat bugün hâlâ eski türkçe (belki de Orhon türkçesi) konuşmaktadır (1)! (Dr. Legendre) Tibette ve Çin Türkistanının Tarım vadisinde de böyle bir takım Türk cemaatlerine daha kalabalık olarak tesadüf etmiştir. İşte gerek bu canlı örneklere, gerek eski Çin vakayinamelerindeki tip tasvirlerine ve gerekse arkeoloji sahasında bulduğu delillere istinaden (Dr. Legendre) öz Türk tipini şöyle tespit etmektedir:

«Beyaz ırkın en güzel örneklerinden biri olan (Türk) uzun boylu, uzun ve beyzî yüzlü, ince, düz veyahud kabarık burunlu, ince dudaklı, tamamile iri ve çok defa kül rengi veya mavi gözlü ve göz kapaklarının aralığı ufkidir» (2).

Doktorun kanaatince Avrupa vak'anüvislerinin Hunları mongoloid gösterip «köpek başlı canavarlar», «insan eti yerler» ve «bacakları öyle kısa ki ata binmek için üç basamaklı bir iskemle kullanırlar» gibi sözlerle tezyif etmeleri, teşkilâtçılıkta hususî bir dehâ sahibi olan beyaz Türklerin ordularında Asyadan Avrupaya kadar sürüp götürdükleri zenci melezlerinden kinayedir. Muahhar Avrupa müellifleri bütün bu tasvirleri eski Türk tipine izafe ederek asırlarca adeta «vahy-i ilâhî» gibi tekrar edip durmuşlardır: Halbuki Doktorun kanaatince bu efsanelerin tahkik ve reddi çok kolaydır. Eski Türk ordularındaki mongoloidlerin Türklükle alâkaları, bu bitaraf Fransız âlimine göre Fransız ordusundaki zencilerin Fransızlıkla alâkasından fazla değildir.

Doktorun nazarında Çin medeniyeti sarı ırkın değil, işte bu beyaz Türk ırkının eseridir. Eski Türkler Çine şimaldeki «Şansi» vilâyeti üzerinden gelmişlerdir: Bu vilâyet şimalden cenuba ve garbdan şarka müteveccih istilâlar için en mühim yoldur. Siberyadan, Türkistandan, bugün «Mongolistan» denilen eski Türk ellerinden gelen Türk akınları en eski devirlerdenberi Çinin tarihî tekâmülü üzerinde başlıca müessir rolünü oynamıştır. Jezvit papaslarından (Père Wieger) nin Çin vakayinamelerinden çıkardığı neticeye göre, Hun Türklerinin milâddan evvel 316 tarihinde yerli Çinlileri Sarı-Irmaktan Mavi-Irmağa kadar 1500 kilometre cenuba sürebilmeleri, sırf «Şansi» ve «Şensi» vilâyetlerinde eskidenberi yerleşmiş Türk kütleleri bulunmasından dolayı mümkün olabilmiştir. Çin vakayinamelerine göre bu Türkler gür sakallı, kumral saçlı, mavi gözlü, beyaz tenlidir (3). Hattâ İngiliz cağrafyacısı (Carruthers) Türk kurganlarında bulunan heykelleri İngiliz tipine benzetir! (Dr. Legendre) ın bugün Çinde tesadüf ettiği Türk cemaatleri işte bunların bakiyeleridir.

Yalnız (Dr. Legendre) ın değil, (George Montandon) gibi «Ethnologie culturelle» mütehassıslarının kanaatince de eski Çin medeniyeti bir taklid medeniyeti değil, bir ibda medeniyetidir: Matbaa, kâğıd, pusla, barut, dürbün, sismograf, havagazı, boğucu gaz, torpil, zırhlı, tahtelbahir, otoşar ve balon gibi bugünkü garb medeniyetinin hususiyetlerini teşkil eden keşifler ilkönce Çin medeniyet dairesinde bulunmuştur: Meselâ bunlardan balon milâddan evvel beşinci asırda, tahtelbahir milâddan evvel üçüncü asırda, otoşar milâddan sonra üçüncü asırda keşfedilmiştir (4). Halbuki (Dr. Legendre) a göre mongoloid Çinlilerde kat'iyyen ibdâ kabiliyeti yoktur: Oymacılıkta, çanakçılıkta, resimde, ilimde, edebiyatta hayalden mahrum sarı Çinli hep mukallid vaziyetinde kalmıştır; Doktora göre büyük telâkkilerle ibdâ ve icad kudretleri hep Türk hasleteridir. Meselâ Çin medeniyetinin bütün dünyada meşhur olan çanakçılığı milâddan evvelki negroidlerle mongoloidlerin elinde pek iptidaî bir vaziyette kalmıştır: Bu san'atın inkişafı, ancak Türk ırkından olan (Çeu) hanedanından itibaren başlar. O devrin güzel eserleri Orta Asya ve Türkistan tesirlerini gösterir. Şimali Çinin ortasına tesadüf eden «Honan» da yapılan son hafriyatın ortaya çıkardığı muhtelif renkli vazolar Türkistan eserlerinin üslûbunu taşımaktadır. İşte bundan dolayı Çin medeniyetinin ibdâ mambaını, «ana fikri» ni bulmak için (Legendre) a göre Orta Asyaya teveccüh etmelidir (5).

«Collège de France» profesörlerinden (Henri Maspero) nun «La Chine antique» ismindeki büyük eserinin beşinci sahifesine bakın: Çin medeniyetinin ilkönce şimalde ve küçük bir sahada teşekkül ettikten sonra şimdiki araziye tedricen yayıldığını ve bu küçük sahanın dağlarında hep muahhar Çinlilerin «Barbar» dedikleri kabileler bulunduğunu görürsünüz: Bu saha (Legendre) ın esas ittihaz ettiği «Şansi» eyaletinde idi. Hunların sonbahar büyük kurultayı burada kurulur ve Çinlilerin «Lin», «Tai», «Leu-fan», «Jong», «Ti», «Hu» dedikleri meşhur Hun kabileleri hep bu Sarı-Irmak boylarında otururlardı. (Maspero) ya göre milâddan evvel ikinci bin yıl ortalarında şarktan gelen mongoloid Çinliler işte bunlarla ihtilât etmişlerdir. Milâddan evvel birinci asrın meşhur Çin müverrihi (Sö-ma Tsien) in (Ed. Chavannes) tarafından takriben yarısı fransızcaya tercüme edilen «Şe ki» isimindeki eserinin 110 uncu faslında «Jong» larla «Ti» ler «Hiyung-nu» ların ecdadı gösterilir. Bunların Türk olduklarını yeni müellifler de tespit etmektedir: Meselâ (Friedrich Hirth) ın «The ancient History of China» isimindeki eserinde (6) «Jong» larla «Ti» lerin Türk oldukları tasrih edildiği gibi, (De Groot) un «Die Hunnen der vorchristlichen zeit» isimindeki eserinde de «Ti» şeklideki kabile isminin eski telâffuzu «Tik» olduğu ve bunun da «Türk» isminden muharref bulunduğu kaydedilmektedir. (Dr. Legendre) Sarı-Irmak kollarından «Wei» vadisinin ilkönce «Pai Sin» denilen «Yüz aile» tarafından iskân edildiğinden ve bunların mitolojilerine nazaran menşeleri Orta Asya olduğundan bahsetmektedir. Zaten Çin imparatorluğunu kuran ilk hanedanlardan «Çeu» sülâlesi gibi birçok aileler Türk ırkındandı: Onun için Çin imparatorları tıpkı sonradan Abbasî halifelerinin de yaptıkları gibi Orta Asya Türklerini Çine davet edip büyük malikâneler verirlerdi: Bu malikâneler bilhassa «Şansi» eyaletindeydi. Hattâ (Konfüçyüs) ve (Lao-Çe) gibi Türk hâkimiyeti devrinde yetişen din vazılarının bile (Maspero) tarafından tespit edilen tipleri (Legendre) ın bahsettiği uzun boylu Türk tipiydi.

«Legendre nazariyesi» nin en mühim delillerinden birini de (Batlamyos) coğrafyasında bulabiliriz: Bu eski müellif cenubî Çin halkını zenci ve hattâ Habeşli gösterir (7)! (Batlamyos) şimali Çini Orta Asya Türk ellerile beraber «Sérique» ismile cenubdan ayırır: Yukarı Yenisey havzası, Orhon boyları, Karakorum vesaire hep bu mıntakadadır. «Serler ülkesi» manasına gelen bu isim üzerinde muhtelif nazariyeler vardır: Eski Avrupaya ipek Çinden geldiği için lâtincede bu kelime «Sericus» şeklile «ipek» manasına kullanılmıştır 8). (Victor Chklovski), «Le voyage de Marco Polo» isimindeki eserinde (9) Akdeniz milletlerinin asırlarca şimaldeki «Ser» lerle cenubdaki «Sines=Çinler» i birbirinden ayırdıklarından bahseder. «Çin» isminin sonraları şimal ve cenuba teşmilen bütün imparatorluğa tatbiki, milâddan evvel üçüncü asırda saltanat süren «Tsin» sülâlesinin şöhretinden dolayıdır. Her halde bütün bu deliller «Legendre nazariyesi» ni teyid edecek mahiyettedir: Çin medeniyeti şimalden inip negroidleri cenuba doğru süren beyaz «Ser» lerin eseridir. Eski lâtin membalarında bunların ırkî hüviyetlerini tenvir edebilecek bir takım izahata da tesadüf edilir. Meselâ şair (Horace) oklarının mükemmelliğinden ve günün birinde Romalılara rakib olacak derecedeki askerî kudretlerinden bahsettiği gibi, (Pline) de demircilikte, dericilikte ve kumaşçılıkta birinci derecede olduklarından bahsetmekte ve altıncı kitabında antropolojik tiplerini «tabiî boydan daha yüksek, kızıl saçlı, mavi-yeşil gözlü» diye tarif etmektedir. (Batlamyos) coğrafyasının Asya hakkındaki izahatını tetkik eden (Berthelot) bunları «Altay ve Çaydam madencilerile silâhçıları, Tian-Şan ve şimdiki Mongol stepi hayvancılarile avcıları ve Sarı-Irmak çiftçilerile ipekçileri» gösterir (10). Eski Çin medeniyeti işte bu beyaz ırka mensub «Ser» lerin, yani «Sérique» de ekseriyet teşkil eden eski Türklerin eseridir.

(Dr. Legendre) heyetinin yirmi yıl çalıştıktan sonra vardığı netice işte budur.

İsmail Hami DANİŞMEND

(1) «La civilisation chinoise moderne», 1926 tabı, s. 226.

(2) Ayni eser, s. 230; «L'İllustration», 27 haziran 1925, s. 635.

(3) Türk tipinin kumrallıktan esmerliğe istihalesi hakkında «Türklerle Hind - Avrupalıların menşe birliği» ismindeki eserinin birinci cildinde izahat vardır.

(4) Dr. George Montandon, «Traité d'Ethnologie culturelle», 1934 tabı, s. 167 ve 177.

(5) «L'İllustration», ayni nüsha, s 635.

(6) 1908 tabı, s. 168

(7) 1921 tabı, s. 5.

(8) André Berthelot, «L'Asie ancienne centrale et sud-orientale d'après Ptolémée», 1930 tabı, s. 416.

(9) Ernout et Meillet, «Dictionnaire étymologique de la langue latine», 1932 tabı, s. 887.

(10) 1939 tabı, Methal, s. 9.

Hadiseler Arasında FELEK

Saygısızlık olmazsa!

Okuyucular hatta -bizim gibi yazıcılar Tanrının günü değilse bile haftada bir iki, gazetelerde:

«Kundura fiatları yükseliyor»
«Komisyon tetkikata başladı»
Veya:
«Et pahalılaşıyor»
«Komisyon tetkikata başladı»
Ve yahud:
«Yağ pahalılığı göze çarpıyor»
«Komisyon incelemeye başladı»
Diye müjdeler okurlar.

Bu müjdelerin gününü maişet kaygısile geçirenler için büyük kıymet ve kuvveti vardır.

Çünkü; yerini sevmiş aylandoz ağacı gibi durmadan arsızcasına yükselen bu fiatlara bir had çekmek ancak böyle umumi otorite teşekküllerinin işidir.

Bu tetkikat başlar başlamaz akislerini azçok -sadıkane bir şekilde- gazetelerde görürüz: Falan gün perakendecilerin, filân gün toptancıların mümessilleri davet edilmiş, daha sonra köselecilerle görüşülmüş ve nihayet Beyoğlunun lüks mağazaları tespit edilmiş diye bir takım haberler alırız.

Ve gene bu membalardan falanca salâhiyetli komisyon filânca matahta perakendeciye yüzde şu kadar, yarı toptancıya bu kadar ve toptancıya da şu kadar kâr tayin etmiş olduğunu öğreniriz.

Amma, ne yalan söyliyelim, bu hikâyeler bize bir deva ve sadrımıza şifa olmaz.

Neden?

Çünkü merak ettiğimiz nokta hangi mağazanın lüks olduğu, yahud perakendecinin nekadar kâr etmesi lâzım geleceği değil, bizim pirinci, yağı ve eti ne zaman -daha ucuz demiyelim- daha az pahalı yiyebileceğimiz davasıdır.

Bunu da pek dikkatli okumuş olmamıza rağmen gazetelerden öğrenemediğimiz gibi piyasadaki tezahüratile de anlıyamamaktayız.

Onun için -saygısızlık olmazsa- sormak istiyoruz:

Şahsan mübrem hayat maddelerinin ucuzluk ve pahalılığı ile bizim kadar alâkalı olduğuna şüphe etmediğimiz azadan mürekkeb olan bu komisyonlar, tetkikatları neticesinde hangi kanaate varmışlardır?

Gıda ve giyim maddelerindeki pahalılık hangi hadde kadar haklı, hangi noktadan sonra ihtikârdır?

Bunun önüne geçmek için onlar ne tedbirler almışlar, halka ne gibi tavsiyeler tasarlamışlardır? İşte bunları öğrenmek istiyoruz?

Gerçi her tetkikin sonunda bir (derleme) neşretmek usuldendir amma o yalnız ilmî ve fennî mevzulara aiddir.

Zaten halk, bu muhterem komisyonların incelemeleri neticesinde bir (derleme) ye değil, bir (ucuzlama) ya intizar etmektedir.

O da olmayınca sormaya mecbur kalıyor:

Bütün bu incelemelerin sonunda ne çıkıyor?

Öğrenmek istediğimiz de budur? Saygısızlık olmazsa..

B. FELEK

Kurban bayramı vesilesile muhabbet ve iltifatlarını izhar lûtfunda bulunan aşina ve okuyucularımıza teşekkürler.

B. F.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 28

Yazan: Peride Celâl

Kahvelerinizi içtikten biraz sonra kalkın. Ona sokak kapısına kadar refakat ettim. Orada, eşikte karşılıklı durduk.

Onu bir daha hiç görmiyeceğim, diye düşünüyordum. Dışarıdaki ılık bahar rüzgârı, çiçek, kuş, ev, hatta kendim, her şey birdenbire manasız bir hal almıştı.

Vedalaşarak derhal gideceğini zannetmiştim. Halbuki böyle olmadı. Şapkasını asabî parmaklarile sıkarak bir an bahçeye baktı, sonra anî bir hareketle döndü:

— İstanbulu hiç gezdiniz mi? dedi.

Ne demek isteyordu? Bir an evvel söyleyip bitirmek isteyormuş gibi acele acele devam etti:

— Maalesef şehirdeki birçok yerliler, değil İstanbulu yer yer gezip dolaşmasını, kenarda kıyıda kalmış olanları, fakat en meşhur abidelerini ziyaret etmeyi, tanımayı bilmemişlerdir.

— Fakat benim biraz da vaktim olmadı, dedim. İstanbula yerleşmeye, babamın ölümünden sonra karar verdik. Ondan evvel hayatımız hep şurada, burada geçti.

— Evvelki suali tekrar edeceğim; demek İstanbulu tanımıyorsunuz?

— Hayır, birkaç malûm yerden, oturduğum semtten, geçtiğim sokaklarından başka yerlerini pek az tanıdığımı itiraf etmeliyim.

— Tanımadığınız yerleri beraber dolaşalım, ister misiniz?

Şaşırdım. Böyle bir teklif beklemiyordum; daha doğrusu ümid etmemiştim. Kendimi çabuk topladım:

— Siz benimle dolaşmak zahmetine katlandıktan sonra, neden kabul etmiyeyim, dedim.

Hemen oracıkta, buluşacağımız günü tespit ettik. Gelip beni evden alacağını söyledi ve gitti.

O gittikten sonra odama çıktım. Yalnızbaşıma kalmak, bir takım delilikler yapmak isteyordum. Bütün neş'em üzerimdeydi. Onun bana karşı ilk zamanlardaki kadar lâkayd olmadığı muhakkaktı ve asıl mühimmi onunla sık sık beraber olabilmek için bir vesile çıkmıştı. Hem bu vesileyi bulan da kendisiydi.

Yavaş sesle: «Onu seviyorum, diye mırıldandım, onu seviyorum.» Bu kelimeyi tekrar ederken dudaklarım zevkle titreyordu. Babamın felâketindenberi ilk defa kendimi mes'ud hissediyordum. Allahım, bunu bana çok görme, diye yalvardım.

Evvelce aşkı istihkar etmeye, bütün ıstırabı, elemi içinde ne kadar ulvî, asil bir duygu, nasıl bir zevk yarattığından habersiz onun feci bir hasta olduğunu iddiaya kalktığım için utanıyor, kendimi bilmeden, gaflet içinde söylediğim bu sözler yüzünden Allahın beni cezalandırmasından, kalbimi doldurup taşan sevgiyi zehirlemesinden, sevdiğim adamı kaybetmekten korkuyordum. O sevdiğim adam ki benim için henüz bir yabancıdan başka bir şey değildi.

Akşam üzeri ninem geldi. Rızanın ziyaretini anlattım. Onunla İstanbulu beraber dola

Uludağda Bayram

Yüzlerce sporcunun iştirakile iki buçuk metre kar üstünde yapılan kayak müsabakaları çok eğlenceli oldu

Uludağda bayramın ikinci günü yapılan müsabakalardan sonra kayakçılar Büyük otelin önünde

Bayram günlerinde Uludağda, şimdiye kadar görülmemiş bir sporcu kalabalığı toplanmış ve iki buçuk metre irtifaı aşan kar tabakaları üzerinde büyük kayak müsabakaları yapılmıştır. Memleket gençliğinde kayak sporlarına karşı seneden seneye artan rağbet ve heves, yaşları ilerlemiş olanları bile bu sporun cazibesine kaptırmaktadır. Uludağda toplanan kalabalık içinde, ekseriyeti genç sporcular teşkil etmekle beraber, kırkını aşmış, sporla alâkasını kesmiş olanlar da mühim bir yekûn tutmakta idi.

Tatil günlerini eğlenceli ve rahat geçirmek istiyenler, Kurban bayramında Bursaya adeta akın etmişlerdi. Bursaya karşı gösterilen bu alâka, sadece bu tarihî şehir için değil, Uludağdaki kış hayatını, kayak sporlarını görmek içindi. Arife gününden bayramın beşinci gününe kadar Denizyollarının Mudanya hattına işliyen vapurları durup dinlenmeden İstanbuldan yolcu getirip götürmüşler ve bilhassa Bursadan dönenleri nakledebilmek için fazla seferler yapmak mecburiyetile karşılaşmışlardır.

Tam manasile bir seyyah şehri hüviyetine bürünen Bursa; kaplıcaları, modern tesisatı ve her türlü konforile Çelikpalas oteli ve Uludağı ile öğünebilir. Bursalılar, şehirlerine karşı yerli ve bilhassa yabancılar tarafından gösterilen bu büyük alâkaya, lâyıkile mukabele edememekten mustaribdirler. Şehirde ve Uludağdaki tesisat, bugünkü seyyah tehacümünü karşılayacak vüs'atte değildir. Çelikpalas oteli, misafirlerinin hepsini kabul edememekten müşteki, dağ oteli ve kayakevi, sporcuları ve dağa çıkanları lâyıkile barındıramamaktan mustaribdir. Bursa; bugünkü vaziyete girdikten ve umumî bir rağbete mazhar olduktan sonra, misafirlerinin arzu, ihtiyaç ve istirahatini temin etmekle mükelleftir. Çünkü gelenler Bursalıların refahını temin edecek para bırakıyorlar.

***

Uludağdaki otel ve kayakevi sahası iki buçuk metreye yakın bir kar tabakasile örtülmüştü. Sıfırın altında on beşe yaklaşan bir soğuk vardı. Kar tabakasının bu kesafeti sporcular için her vakit bulunamıyan bir nimet olmuş, kadınlı erkekli kayakçılar, kendilerine geniş bir faaliyet sahası bulmuşlardır. Türkiyenin muhtelif şehirlerinden gelenlerle bir çok Avrupa milletlerine mensub sporcu ve misafirler, aynı çatının altında bir aile efradı samimiyetile tatlı ve eğlenceli günler geçirmişlerdir. Yapılan müteaddid müsabakalar da hem eğlenceli, hem de dağ sporlarının bizde nekadar terakki ettiğini bilfiil göstermek bakımından faydalı olmuştur.

Bayramda Bursaya gidenler, şehirde ve dağda kendilerine karşı resmî ve hususî teşekküller tarafından gösterilen büyük kolaylıktan, misafirperverlikten çok memnun olarak dönmüşlerdir.

Uludağda ve Bursada, oralara senenin hemen her mevsiminde akın eden misafirlerin ihtiyaç ve arzularını tam manasile karşılayacak, istirahatlerini temin edecek bütün tedbirler alındığı gün, Avrupanın en başta gelen seyyah ve kış sporları şehirlerini fersahlarca geride bırakmış olacağız.

***

Bayram günlerinde yapılan bu spor hareketlerini gazeteci objektifile tespit etmek üzere arkadaşımız Namık Görgüç, Uludağa çıkmak cesaretini göstermiştir. 12 - 13 kilometrelik bir mesafeyi, ilk defa olarak ayağına taktığı kayakla yürümeğe muvaffak olan san'atkâr arkadaşımız, şimdiye kadar Uludağda alınamamış olan bu resimleri çekmeğe muvaffak olmuştur.

Müsabakalara giren kayakçılar

Usta bir kayakçı, müthiş bir sür'atle karlar üstünde kayıyor

Kayak sporu yapmak üzere Uludağa çıkanlardan bir grup

Vefat

Devlet Denizyolları Halic fabrika ve havuzları fen bürosu şefi Mümtaz Balsözün validesi Bayan Bidar Balsöz evvelki gece hayata gözlerini yummuştur. Cenazesi bugün Kalamışta Fener Kalamış caddesinde 56 numaralı apartımandan kaldırılarak Öğle namazı Zühtüpaşa camiinde kılındıktan sonra Sahrayicedidde aile makberesine tevdi edilecektir. Mevlâ rahmet eyleye.

ŞEHİR TİYATROSU

Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
Akşam saat 20,30 da
PAŞA HAZRETLERİ

ASKERLİK İŞLERİ

337 doğumluların muayenesi

Sarıyer askerlik şubesinden:

1 — Şubemize mensub yerli ve yabancı 337 doğumluların 20 ikincikânun 941 tarihinde ve haftanın çift günlerinde (cumartesi ve pazar günleri haric) yoklamalarına başlanacak ve 15 şubat 941 gününe kadar devam edecektir.

Bu doğumludan tahsilde olanlar okuldan alacakları resmi vesikalarile ve san'atkârlar tasdikli san'at vesikalarile ve şoförler de ehliyetnamelerile doğum kâğıdı ve dört aded vesika fotoğraflarile birlikte şubeye müracaat ederek yoklamalarını yaptıracaklardır.

2 — Gene şubemize mensub yerli ve yabancı ihtiyat ve ruhsatlı erler doğum kâğıdları, askerlik ve san'at vesikalarile birlikte 21 ikincikânun 941 den itibaren ve haftanın tek sayılı günlerinde (cumartesi ve pazar günleri haric) şubeye müracaatle ihtiyat yoklamalarını yaptıracaklar ve bu yoklama şubat gayesine kadar devam edecektir.

3 — Yoklamaya gelmiyenler hakkında askerlik kanununun mahsus maddeleri tatbik edilecektir.

HALKEVLERİNDE

Beyoğlu Halkevinde kitab sergisi

Beyoğlu Halkevi tarafından her sene tertib edilerek büyük rağbete mazhar olan ve cemiyete geniş hizmetleri görülen kitab sergisi bu yıl da 16 ikincikânun cuma günü sabahleyin saat 10 da, Halkevinin Tepebaşındaki merkez binasında açılacaktır.

Ziyaret serbesttir. Sergiye dair diğer tafsilât bilâhare verilecektir.

Konferans

Eminönü Halkevinden:

16/1/1941 perşembe günü saat (18) de Edebiyat Fakültesi doçentlerinden Mazhar Şevket tarafından (Genclik) mevzuunda bir konferans verilecektir.

Davetiye yoktur.

Müsamere

İstiklâl Lisesinden Yetişenler Cemiyeti Reisliğinden:

15/1/1941 çarşamba günü akşamı saat (20,30) da Eminönü Halkevinde tertib ettiğimiz müsamereyi arkadaşların ailelerile birlikte teşriflerini rica ederiz.

DİVRİKTE
Rıza Arslan Kitabevi
Bilûmum gazeteler bayii

SİNEMA

Posta sürücüsünün kızı

Hilde Krahl «Posta sürücüsünün kızı» filminde

Bir çok filmlerde mevzuların eski Rus halkının hayatından ve eski Rus ediblerinin eserlerinden alınması ekseriya o kordelâların büyük rağbet görmelerine sebeb olmaktadır. Çünkü eski Rusya - aradan bu kadar zaman geçmiş ve o memleket bir çok istihalelere uğramış olmasına rağmenhâlâ hepimizin nazarında son derece merak ve tecessüsümüzü tahrik eden bir efsaneler diyarıdır.

İşte Viyanada Yapılmış olan «Posta sürücüsünün kızı» filminde de dünya seyircilerinin eski Rusyadaki hâdiselere karşı olan alâkaları - tâbir caizse - istismar edilmiştir.

Nakliye vasıtaları motörleşmeden, şimendifer icad olunmadan evvel seyahatlerin uzunu da kısası da hep atlarla ve arabalarla yapılırdı. Uzun seyahatler de ayni hayvan kullanılmaz, bunlar konak yerlerinde değiştirilir, bu suretle hiç durulmadan yola devam edilirdi.

Bu filmin kahramanlarından biri olan beygir sürücüsü de eski Rusyadaki konak yerlerinden birinde yolculara lâzım olan atları tedarik eden bir adamdır. Beş, on parası olan itibara lâyık bir zat... Yoksa beygir haydayan bir baldırı çıplak değil. Fakat buna rağmen orada konaklayan yolcular beygirlerini vakit ve zamanında bulamadıkları takdirde hemen sürücüye çıkışmaya, hattâ sövüp saymaya başlarlardı. O sırada şirin ve şuh kızı meydana çıkmıyacak olsa zavallı adam belki dayak bile yiyebilirdi. Fakat Dunja'nın yüzündeki tatlılık, gözlerindeki füsun hemen bu hiddetli insanları teshir ve bir anda teskin ederdi. Beygir sürücüsü kızının sade bu meziyetle değil aynı zamanda güzelliği ve namusluluğile de iftihar ediyordu. Heyhat.. Dunja bir gün Minski isminde bir süvari yüzbaşısına tesadüf ederek onunla sevişti ve babasını yalnız bırakıp sevgilisile birlikte Petersburg'a gitti. Beygir sürücüsü kızından ayrılmış olma acısını ve yesini ancak onun saadetini düşünerek azaltabiliyordu. Gözleri yaşardıkça kendisine şöyle teselli veriyordu:

— Üzülme Dunja o zabitle evlenecek ve bahtiyar olacak!

Ne yazık ki çok hafifmeşreb ve hercai bir kızmış. Petersburg'a gider gitmez Minski'yi ihmale ve kendisine iltifat eden her erkekle düşüp kalkmaya başladı. Sürücünün tabiatile bunlardan haberi yoktu. O biraz sonra iki gencin saadetini yakından görebilmek için Petersburg'a hareket etti. Dunja hemen Minski'ye koştu. İhtiyarın bir hayal sukutuna uğramaması için ondan büyük bir fedakârlık yapmasını rica etti. Dunja ile Minski sürücünün karşısına iki nişanlı gibi çıkacaklar. Minski sevdiği kızın bu ricasını reddedemedi. Büyük bir ziyafet tertib etti. Posta sürücüsü damadı farzettiği süvari zabitinin evindeki bütün davetlilere elini bahtiyar bir kayınbaba gururile sıktı. Onların içlerinden kendisine güldüklerinin tabii farkına varamadı. Dunja, babası Rusyanın eski payitahtından ayrılır ayrılmaz, hemen Minski'yi bırakıp yeni sevgilisi Mitja'ya kaçtı. Fakat Minski de peşini bırakmadı. Hiç olmazsa yaptığı fedakârlığın mukabili onun bir müddet olsun yanında kalmasını istiyordu. Dunja bu iyi kalbli adamın teklifine muvafakat etti, fakat kendisinin artık ne çeşid bir kadın olduğunu pek iyi idrak etmişti. Ne babasına lâyık bir kız, ne Minski'ye lâyık bir sevgili idi. Vücudünün bu duygudan kalkması lâzımdı. Canına kıydı, lâkin Minski'den babasının saadetine halel getirmemek için sürücüye kendisinin hastalanarak ve nişanlısı olarak öldüğünü yazmasını rica etti. Minski vefasız sevgilinin bu vasiyetini de yerine getirdi ve zavallı sürücü her konaklayan yolcuya ölü kızının güzelliğini, namus ve iffetini ve vakitsiz ölümünü içi titreyerek, gözleri yaşararak anlatmakta devam etti.

Facia bu.. Sürücüyü temsil etmeyi deruhde etmiş olan Heinrich George büyük bir karakter artisti olduğu için bahtsiz babanın beyaz perdedeki hayalini çok güzel yaşatmıştır. Dunja'yı da Viyanalı artist Hilde Krahl kusursuz oynamıştır.

Musiki dünyasının ölmez melodilerini yaşatan...
Aşktan ilham, neş'eden zevk toplayan...
AMERİKANIN EN GÜZEL SESLİ ARTİSTİ
GRACE MOORE'un ve
sevimli MEVLİN DUGLAS'ın şaheseri
AŞK SERENADI
(Fransızca)
Perşembe akşamı LÂLE Sinemasında

PEK yakında ŞARK Sinemasında (Eski EKLER)
Sinemanın yarattığı en fevkalâde bir eser
ARABACININ KIZI DUNYAŞKA
(Aşk ve Hayal)
HEİNRİCH GEORGES - HİLDE KRAHL
Büyük Rus edibi ALEKSANDR PUŞKİN'in bütün cihanca tanınmış romanından
Bu film 1940 beynelmilel film kongresinde birinci mükâfatı kazanmıştır.

Bu akşam SÜMER SİNEMASINDA
Opera... Büyük musiki... Şarkı... Aşk... ve şarkı söyliyen, seven ve danseden bütün İspanya....
SEVİL BERBERİ
(Le Barbier de Seville)
ROSİNİ'nin meşhur operasından iktibas edilen film
Baş rollerde: EMPERİO ARGENTİNA'ya rekabet eden İspanyol muganniyesi
ESTERLİTA KASTRO
Bir musiki ziyafeti.. Göz ve kulaklar için bedii bir şaşaa
Tamamen İspanyolca sözlü ve şarkılı bir şaheser
Bu akşam için yerlerinizi evvelden aldırınız.

RADYO

Bu günkü program

14/1/941 SALI

8,00 Program	18,30 Konuşma
8,03 Haberler	18,45 Müzik
8,18 Müzik (Pl.)	19,30 Haberler
8,45 Yemek listesi	19,45 Fasıl heyeti
*	20,15 Rad. Gazetesi
12,30 Program	20,45 Fasıl heyeti
12,33 Müzik (Pl.)	21,30 Konuşma
12,50 Haberler	21,45 Orkestra
13,05 Müzik (Pl.)	22,30 Haberler
13,20 Müzik (Pl.)	22,45 Orkestra
*	23,00 Caz (Pl.)
18,00 Program	23,30 Kapanış
18,03 Caz (Pl.)	

YENİ ESERLER

Tarihte yeni ve yakın zamanlar

Yeni ve yakın zamanlarda Osmanlı İmparatorluğu ile Avrupayı asır asır tetkik eden bu kitab devletlerarası meselelerini her asırda ve her milletin tarihini hulâsa etmektedir.

Samih Nafiz Tansunun bu eserini okuyucularımıza tavsiye ederiz.

Garb tarihi

Değerli tarih muharrirlerimizden Kabataş - Boğaziçi liseleri öğretmenlerinden Samih Nafiz Tansunun yeni yazdığı garb tarihi hulâsası gerek lise talebeleri için ve gerek münevver gençliğimiz için tavsiyeye değer bir kıymettedir. Çığır kitabevinde satılmaktadır. Tavsiye ederiz.

İslâm - Türk Ansiklopedisi

Altıncı sayısı intişar etmiştir. Bu sayıdaki yazılar:

1 — Adem nasıl ve neden yaratıldı. 2 — Ademe öğretilen isimler. 3 — Ademe secdenin mahiyeti. 4 — Adem ve Havvanın cenneti. 5 — Şecerei memnua. 6 — Ademin zellesi ve hıristiyanlıktaki masiyeti asliye. 7 — Ademin nübüvvet ve risaleti: Diyanet işleri reis muavini profesör Ahmed Hamdi Akseki. 8 — Adem kıssesinin özü: Hindistan en büyük ülemasından Mevlâna Mehmed Ali. 9 — Adem kıssasının felsefesi: Büyük İslâm mütefekkiri Mehmed İkbal. 10 — İslâm Ansiklopedisini tenkid: Ömer Rıza Doğrul. 11 — Dürzü mezhebinde Adem kıssası: Profesör İsmail Hakkı İzmirli. 12 — Adem İbni İyas: Müderris Ömer Nasuhi.

T. C.
İstanbul Belediyesi
Konservatuar Orkestrası
Şef: SEYFEDDİN ASAL
Solist: MİTHAT FENMEN
Bu akşam saat 21 de
Fransız tiyatrosunda

YARIN
Matinelerden itibaren
ALKAZAR
Sineması
Columbia Film Şirketinin 940/41 senesi için yaptığı bir şaheser olan
ZAFERE UÇUŞ

Büyük artist
JACK HOLT'in
En çok muvaffak olduğu ve baştanbaşa heyecan ve sergüzeşt dolu harikalar filmi.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 62 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Bu kötü niyetli ihtar, Yüzbaşı Steinhübel'in canına tak etmişti. Kışlaya dönerken ve sofrada, kendisine söylenilen haksız sözleri, dişleri arasından mütemadiyen tekrar etti durdu. Beygir henüz çok kanlıydı. Bir kere terbiye görsün, bak ne vaziyet alacaktı. Fakat o coşukça, arkadaşlar daha fazla dürtüşüyorlardı. Aldatıldığını söyüyorlar, onu büsbütün deli ediyorlardı. Gitgide artan münakaşanın ortasında, bir emirber, arkamdan doğru geldi:

— Teğmen, dedi, sizi telefona çağırıyorlar.

Kötü bir hissikable'yukula, yerimden fırladım. Son haftalar zarfında, telefonlar, telgraflar, mektublar bana sadece üzüntü, asabiyet getirmişti. Bu kız, gene benden ne istiyordu? Telefon odasının kapitone kapısını itina ile kapattım. Sanki, kışla muhiti ile ötesi arasında, her türlü teması kesmek istiyordum. Telefonu açtım. Beni arayan İlona idi. Biraz mütereddid bir lisanla konuştuğunu sezer gibi oldum.

— Bugün gelmeseniz daha iyi olacak, demek istiyordum. Edit pek iyi değil.

— Korkulacak bir şey yok ya?

— Hayır, hayır... Fakat, zannederim, kendi haline bıraksan da dinlense daha iyi olacak, hem de...

İlona, biraz tereddüd etti:

— Hem de, diye devam etti, sir di acelemiz yok... Seyahati tehir etmek lâzım... Tehir edeceğiz.

— Tehir etmek mi?

Sesimde bir korku ahengi sezmiş olacak ki, derhal ilâve etti:

— Evet... Fakat birkaç günden fazla olmıyacağını ümid ediyoruz.. Maamafih, bunu yarın, yahud öbür gün de konuşuruz... Belki, arada, gene size telefon ederim... Size yalnız bunu çabucak haber vermek isteyordum... İşte böyle, bu gün gelmeseniz daha iyi olur... Ve... ve... hoşça kalın, Allaha ısmarladık!

— Fakat...

Diye kekeledim. Lâkin cevab veren yoktu. Birkaç saniye daha dinledim. Hiç. İlona telefonu kapamıştı. Hayret Muhavereyi niçin bu kadar çabuk bitirmişti? Daha başka sualler soracağımdan korktu diyesim geliyordu. Bu seyahat tehirinin sebebi neydi? Halbuki hareket tarihi kat'i surette tespit edilmişti. Kondor bana sekiz gün demişti. Sekiz gün. Ben buna hazırlanmış ve alışmıştım. Şimdi ise, yeniden... İmkânı yok... imkânı yok dayanamazdım... Bu mütemadi çekişmelere imkânı yok tahammül edemezdim... Nihayet, benim de sinirlerim vardı... Artık bu işe bir nihayet vermek lâzımdı.

Telefon odasında hakikaten çok sıcak mı vardı? Boğulurcasına telâşla, kapitone kapıyı açtım ve sendeleyerek yerime geldim. Gaybubetimi her halde kimse farketmemişti. Ötekiler, Steinhübel'le alay etmeğe devam ediyorlardı ve boş iskemlemin arkasında, emir neferi, ayakta duruyor, elinde kızartma tabağı, mütevekkilâne bekleyordu. Ondan kurtulmak için, mihaniki bir hareketle, tabağa bir iki dilim et aldım, fakat ne çatalıma, ne de bıçağıma el sürdüm. Şakaklarım zonklayordu, ve sanki, beynime «Tehir edildi. Seyahat tehir edildi» kelimeleri, çekicle vurularak hakkediliyordu. Tehirin sebebi neydi? Her halde bir hâdise olmuştu. Acaba ağır surette hastalandı mı? Niçin, birdenbire, gitmekten vaz geçmişti? Kondor, ancak sekiz gün dayanmaklığım icab edeceğini söylemişti ve bunun beş günü de geçmişti... Fakat sekiz günden fazla dayanamazdım... Dayanamazdım!

Heyecanımı belli etmemek için nefsime hâkim olmaklığım icab ediyordu. Bardağımı yakalayıp kırmak, yahud masaya yumruk vurmak isteyordum. Sinirlerimi yatıştırmak için, mutlaka, şiddetli bir hareket yapmak ihtiyacındaydım. Artık sabrım tükenmişti.

Etraftakiler, Steinhübel'in beygiri hakkında, hep aynı hararetle münakaşa ediyorlardı. Sıska Jozef:

— Seni kandırmışlar, diye alay ediyordu. ben beygirden anlarım ve söylüyorum sana işte, bu at leşini adam edemezsin. Sade sen değil, başkası da edemez.

Birdenbire atıldım:

— Ben o fikirde değilim, dedim, Steinhübel, ister misin, hayvanını derhal yola getireyim?

Öfkemi, ne suretle olursa olsun çıkarmak ihtiyacı öyle kuvvetliydi ki, bu sözü, düşünmeden söylemiştim. Hepsi bana baktılar.

— Hay Allah razı olsun. Eğer kendinde bu cesareti görüyorsan, hatta bana hizmet etmiş olursun. Bu yezid hayvanın dizginlerini çekmekten parmaklarıma kramp girdi. Benim kadar yorgun olmıyan birisi bu işi görebilirse ne âlâ. İstersen, derhal gidip hayvanı çözelim! İleri!

Mükemmel eğlenecekleri ümidile, hepsi birden masadan fırladılar. Cesar'ı çıkarmak için ahıra gittik. Steinhübel, beygirine bu adı takmakta galiba biraz istical etmişti. Hayvan, etrafına bu kadar gürültücü bir kalabalığın toplandığını görünce, derhal ürktü. Daracık tavlasında tıksırdı, şahlandı, çifte savurdu ve yularını öyle kuvvetle çekti ki, bir çatırtı işitir gibi olduk. Atı, müşkülâtla, maneje götürdük.

Ata binme bahsinde Steinhübel'le kat'iyyen mukayese edilemiyecek kadar vasat bir süvariydim. Bununla beraber, o gün, Steinhübel benden iyi binici, azgın Cesar da benden tehlikeli bir hasım bulamazdı. Öfke, adalelerimi sertleştiriyordu. Sabrımın tükendiğini, hiç olmazsa bu inadcı hayvana göstermekte, bir nevi sadık zevk duyuyordum. Kahraman Çesar, bir fişek gibi sağa sola atıldı, duvarlara saldırdı, şahlandı, yana doğru anî fırlayışlarla beni eğerden aşağı atmak istedi, fakat ben demir gibiydim ve dişlerini sökmek istercesine gemi kasıyor, aynı zamanda topuklarımı böğürlerine daldırıyordum. Hayvanın mukavemeti beni teşvik ediyor, tahrik ediyor, heyecanlandırıyor, subaylarım: Vay canına, ama hırpalayor!» yahud «Bravo Hofmiller!» gibi tasvibkâr sözleri şevkimi artırıyordu. Bedenî bir harekette muvaffak olmak, insana daima manevî bir itimad veriyor. Yarım saat süren amansız bir mücadeleden sonra, ben muzafferane, eğer üstünde oturuyordum ve altımda, sıcak hamamdan çıkmış gibi, ter içinde kalan hayvan, râm olmuş, köpükler saçıyordu. Boynu ve yuları beyaz köpük içindeydi, kulakları, inkiyadla, aşağı sarkıyordu. Aradan bir yarım saat daha geçti, geçmedi, beygir büsbütün halim ve muti bir hale geldi. Artık dizlerimi kısmağa bile lüzum yoktu. Arkadaşlarımın tebriklerini kabul etmek için, rahat rahat yere inebilirdim. Fakat, döğüşçülüğüm henüz sükûnet bulmamıştı ve bu heyecanlı halden o kadar hazzediyordum ki, Cesar'ı bir iki saat daha bana bırakmasını Steinhübel'den rica ettim. Hayvanın teri kurusun diye, manevra sahasına kadar, bittabi tırıs yürüyüşle, bir gidip gelmek isteyordum.

— Maalmemnuniye, dedi, hayvanı kusursuz bir halde geri getireceğini biliyorum. Artık, bundan sonra bana oyun edemez. Bravo Toni! Aşkolsun!

Arkadaşların hararetli alkışları arasında manejden çıktım, azgınlığı yatışan hayvanı şehirden geçirerek kırlara açıldım. Hayvan, çevik ve sakin adımlarla yürüyordu, bizzat ben de kendimi çevik ve sakin hissediyordum. Bütün öfkemi, bütün gazabımı, hasarı beygirden almıştım. Şimdi, Cesar, uslu uslu, sinirlenmeden yürüyordu. Steinhübel haklıydı. Hayvanın yürüyüşü şahaneydi. Bundan daha güzel, daha çevik, daha kıvrak adım atılamazdı. Yavaş yavaş, öfkem, adeta hülyalı bir zevke inkılâb etmişti. Gezinti, tam bir saat sürdü. Saat dört buçuk olmuştu, avdete karar verdim. Cesar ve ben, her ikimiz de, o günlük kâfi derecede yorulmuştuk. Daima geçmeğe alışık olduğum şoseden, zevkli, sallantılı bir tırısla, hayvan da, ben de, birer parça rehavetli, şehre avdet ettik. Bidenbire, arkamdan, keskin bir boru sesi işittim. Sinirli hayvan, derhal kulaklarını dikti ve titremeğe başladı. Fakat, vücudünü kaplayan ürpertiyi, zamanında hissettim, dizginleri çektim ve otomobilin kolayca geçmesi için, dizlerimi kuvvetle sıkarak hayvanı yolun kenarına aldım.

Şoför, benim ihtiyatkârane çekilişimin sebebini anlayan, aklıbaşında bir adam olsa gerek ki, gayet aheste ilerleyordu. Motörün sesi belli belirsiz işitiliyordu. Maamafih, o kadar fazla ihtiyatlı davranmama lüzum yokmuş; çünkü, otomobil yanımızdan geçtiği sırada, beygir gayet sakin idi. Binaenaleyh, rahatça bakabilirdim, fakat, gözlerimi kaldırdığım zaman, otomobilin içinden, bana birisinin işaret ettiğini gördüm ve Kondor'un saçsız, yuvarlak başile, onun yanında, hemen hemen onun kadar saçsız ve yumurta biçiminde diğer bir başı Kekesfalva'nın başını gördüm.

Bu ne demekti? Kondor burada olduğu halde bana haber verilmemiş miydi? İhtiyarla beraber olduğuna göre, demek ki Kekesfalva'lardan geliyordu. Fakat niçin durup bana selâm vermiyorlardı? Ve nasıl oluyor da, Kondor apansız buraya gelmiş bulunuyordu? Hakikaten, saat ikiden dörde kadar muayene saatiydi. Sabahleyin erkenden, acele çağırmış olacaklardı; onun burada bulunuşu muhakkak ki İlona'nın bana verdiği telefon haberile ve seyahatin tehiri meselesile alâkadardı.

(Arkası var)